

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

People Participation in Domestic Solid Waste Charity, Naiwiang Subdistrict, Maung Phrae District, Phrae Province

คำนำ

การมีส่วนร่วม เป็นหลักการพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องรอรับนโยบายหรือคำสั่งจากรัฐฝ่ายเดียว ทั้งนี้ เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีทรัพยากรสถานะแวดล้อม การสะสมทางภูมิปัญญา ตลอดจนเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกัน อันมีผลให้ความต้องการและแนวทางการจัดการประโยชน์สุขของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไปด้วย ในส่วนของประชาชนเองก็เริ่มที่จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการกับปัญหาและสภาพแวดล้อมของชุมชนเอง ซึ่งในอนาคตทัศนคติของประชาชนที่ต้องรอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวจะเริ่มลดลง เพราะประชาชนเริ่มที่จะเรียนรู้ถึงการจัดการกับปัญหารวมทั้งยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐได้เป็นอย่างดี ทำให้ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนนั้นได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ รวมทั้งยังเป็นการที่ช่วยให้ประชาชนรุ่นหลังได้เข้ามาเรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่ควรจะได้ใส่ใจและนำไปประยุกต์ใช้กับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควบคู่กับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของบ้านเรือน ชุมชน การเกษตร และโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ หากคนไทยทิ้งขยะประมาณ 1 ชิ้น ต่อคน ต่อวัน จะพบว่าใน 1 วัน ประเทศไทยมีขยะประมาณ 60 ล้านชิ้น และเพิ่มขึ้นเป็น 420 ล้านชิ้น ใน 1 สัปดาห์ และ 1,800 ล้านชิ้น ใน 1 เดือน ซึ่งมีปริมาณมหาศาล ขยะเหล่านี้หากไม่ได้รับการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหลายด้าน อาทิ ปัญหาจากกลิ่นเหม็น แผลงรบกวน แหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวันนำเชื้อโรคที่ก่อโรครุนแรง อหิวาตกโรค และอื่น ๆ รวมทั้งสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค เช่น แมลงสาบ และหนู เป็นต้น นอกจากนี้ในฤดูฝนสิ่งสกปรกต่างๆ รวมทั้งน้ำเสียภายใน

กองขยะก็จะถูกฝนชะไหลลงเปื้อนในแหล่งน้ำ คูคลอง และแม่น้ำ ส่งผลกระทบต่อดินและน้ำ และกลับมามีผลกระทบต่อมนุษย์ในที่สุด

การจัดการและการกำจัดขยะที่ถูกต้องสามารถยับยั้งการเกิดขยะและการเพิ่มปริมาณของขยะได้ ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีในการกำจัดขยะอย่างถูกหลักวิชาการอยู่หลายวิธี เช่น การถมหรือการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การเผา การหมัก ทำปุ๋ย เป็นต้น แต่ถึงกระนั้นก็ตามจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นด้วย เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากขยะมูลฝอยต่อไปได้สิ่งสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ การลดปริมาณขยะซึ่งมีแผนหรือแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีปริมาณขยะลดลง มีสภาพแวดล้อมที่ดี เมืองและชุมชนมีความน่าอยู่

ปัจจุบันปัญหาขยะของเทศบาลเมืองแพร่ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุเนื่องมาจากจำนวนประชากร ในเขตเทศบาลมีจำนวนเพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรและการประกอบธุรกิจของประชาชนมีอย่างหลากหลาย ทำให้การจัดเก็บและการจัดระบบการจัดเก็บขยะยังไม่ทันต่อความต้องการของประชาชน ทางเทศบาลเมืองแพร่จึงได้มีกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้นเพื่อขยะในเขตเทศบาลได้มีการคัดแยกขยะก่อนที่จะนำไปกำจัด ช่วยลดปริมาณขยะในชุมชนและสร้างคุณค่าของขยะที่มีอยู่

ดังนั้น การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์และชุมชนวัดพระนอน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องศึกษาเพราะทั้ง 3 ชุมชนนี้เป็นชุมชนที่ได้เป็นชุมชนนำร่องในการจัดทำผ้าป่าขยะในชุมชน (จากทั้งหมด 18 ชุมชน) เพราะชุมชนทั้ง 3 ชุมชนนี้มีบริเวณอาณาเขตติดต่อกันและประชาชนทั้ง 3 ชุมชนนี้มีความรู้จักกันดีสามารถติดต่อสื่อสารในการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะ และเพื่อจะได้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในกิจกรรมผ้าป่าขยะ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับขยะและเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนในเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้องเหมาะสมของชุมชนอื่นที่มีความสนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะจากการดำเนินกิจกรรมผ้าป่าขยะของประชาชนในชุมชน
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะของชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมโครงการผ้าป่าขยะชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการลดปริมาณขยะในชุมชนทั้ง 3 ชุมชน คือ ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนพระนอน ศึกษาแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้และศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนทั้ง 3 ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะในเขตเทศบาล การเก็บข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

นิยามศัพท์

1. ขยะ หมายถึง ของที่ใช้ประโยชน์ไปแล้ว ได้แก่ เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษสินค้า ถัง วัสดุสัตว์ และซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ที่เลี้ยงสัตว์และชุมชน
2. การลดปริมาณขยะ หมายถึง การลดปริมาณของที่ไม่ใช้ประโยชน์แล้ว ได้แก่ เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษสินค้า ถัง วัสดุสัตว์ และซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนนที่เลี้ยงสัตว์ และชุมชน
3. ชุมชน หมายถึง ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันตามสภาพพื้นที่หรือแนวถนน หรืออาคารเรือนแถวตามที่เทศบาลเมืองแพร่กำหนดและประกาศให้เป็นเขต

ชุมชน โดยมีจำนวนไม่น้อยกว่า 80 หลังคาเรือน มีทะเบียนบ้านในบริเวณเดียวกัน ในที่นี้ ได้แก่ ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน

4. เทศบาล หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมือง ในที่นี้หมายถึง เทศบาลเมืองแพร่

5. ฝ่าป่าขยะ หมายถึง การนำขยะรีไซเคิล ได้แก่ เศษกระดาษ เศษกระป๋อง เศษพลาสติก เศษโลหะ นำไปขายโดยเทศบาลเป็นคนจัดหาผู้รับซื้อขยะรีไซเคิล แล้วนำเงินที่ขายได้มาทอดฝ่าป่า ตามแบบพิธีสงฆ์ของไทย

6. การคัดแยกขยะ หมายถึง การคัดแยกของที่ใช้ประโยชน์ไปแล้ว แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

6.1 ขยะรีไซเคิล หมายถึง ขยะ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น เศษกระดาษ เศษกระป๋องเครื่องคั้ม เศษพลาสติก เศษโลหะ

6.2 ขยะอินทรีย์ หมายถึง ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เศษผลไม้ เศษใบไม้ เป็นต้น

6.3 ขยะทั่วไป หมายถึง ขยะประเภทอื่น นอกเหนือจากขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ มีลักษณะย่อยสลายได้ยาก และไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

7. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราที่เป็นทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่มีขนาดสามารถมองเห็นได้และไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า รวมทั้งเป็นสิ่งที่ให้ทั้งคุณและโทษ

8. เมืองและชุมชนมีความน่าอยู่ หมายถึง ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสงบเรียบร้อย สภาพแวดล้อมในเมืองและชุมชนมีความสะอาด สวยงาม ไร้มลพิษ

9. แผนการดำเนินงานด้านการจัดการขยะ หมายถึง แผนงานทางด้านการจัดการขยะ และ ได้กำหนดแผนงานนั้นไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลเมืองแพร่

10. กิจกรรมผ้าป่าขยะ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกขยะที่ทางของเทศบาล เมืองแพร่จัดทำขึ้นมาโดยให้ประชาชนในชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์และชุมชนวัดพระ นอนได้เข้ามามีส่วนร่วม

11. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ในที่นี้ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น การคัดแยกขยะก่อนที่จะนำขยะทิ้งลงถัง การนำขยะคัดแยกเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ การช่วยบริจาคเงินหรือนำอาหาร ของหวาน น้ำดื่ม เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

12. การประสานงาน หมายถึง การร่วมมือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความ เรียบร้อยและราบรื่น

13. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กร บริหารส่วนตำบล ในจังหวัดแพร่ที่มีกฎหมายจัดตั้ง

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมฝ่าป่าขยะของชุมชน ทั้ง 3 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้ศึกษาดังนี้

1. พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคิดการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับขยะ
4. ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ
5. กิจกรรมของเทศบาลเมืองแพร่
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

สมชาย (2544) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอันนุรักษ์พื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

มาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในเขตพื้นที่
2. การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

สมชาย (2544) กล่าวว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
2. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
3. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
4. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พิสิฐ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เป็นการกำหนดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2518 แต่ปรากฏในพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในมาตรา 6 - 8 ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูล ข่าวสารทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เว้นแต่ข้อมูล ข่าวสารที่เป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของชาติ สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิทางการค้า หรือกิจการของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย มาตรา 6 (1)

การมีส่วนร่วมโดยการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีกระทำการ ละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับควบคุมมลพิษหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มาตรา 6 (3)

การมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา 6 (4)

การมีส่วนร่วมโดยการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม มาตรา 6 (5)

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 ในการที่รับทราบข้อมูลข่าวสารจากราชการ โดยเฉพาะรายงานการศึกษา ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการต่าง ๆ มักปรากฏปัญหาที่ไม่สามารถที่จะให้ข้อมูลได้อย่าง กว้างขวางด้วยติดขัดเงื่อนไขที่ว่ารายงานดังกล่าวเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิใน ทรัพย์สิน สิทธิทางการค้า กิจการของบุคคลทำให้ยากที่ประชาชนจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ดังกล่าว

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อม ได้ให้ความสำคัญขององค์กรเอกชนที่จดทะเบียน เป็นองค์กรคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 7) โดยถือว่า องค์กรเอกชนเหล่านี้เป็นตัวแทนของประชาชนที่จะมีส่วนในการดำเนินการเพื่อการส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้การสนับสนุนสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

2.1 การจัดให้มีอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2.2 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการคุ้มครองและอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

2.3 การริเริ่มช่วยเหลือประชาชนเพื่อคุ้มครองหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการ
ศึกษาวิจัย

2.4 การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนผู้ได้รับอันตราย ความเสียหายจากปัญหา
มลพิษ

นอกจากนี้องค์กรเอกชนที่จดทะเบียนแล้วอาจเสนอชื่อผู้แทนภาคเอกชน เพื่อรับการ
แต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ (มาตรา 8) ปัจจุบัน
(สิงหาคม 2543) มีองค์กรเอกชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 107
องค์กร

พิสิฐ (2547) ได้รายงานไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
และทรัพยากรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เปิดกว้างในหลายด้าน เช่น
การมีส่วนร่วมในทางการเมือง การมีส่วนร่วมในทางการปกครอง ฯลฯ ในที่นี้จะกล่าวถึงการมี
ส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การติดตามตรวจสอบการดำเนินการตาม
มาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ในกระบวนการประเมินผลกระทบ
สิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับทราบข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นต่อ
การดำเนินโครงการ การมีสิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่นำไปสู่
กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนอื่นต่อไป ในการมีโอกาสรับทราบข้อมูลข่าวสาร
ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ระบุไว้ 2 มาตรา คือ มาตราที่ 58 และมาตราที่ 59 โดย
มาตรา 58 เป็นการระบุถึงสิทธิของประชาชนในการรับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ไม่มี
ผลต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียอันพึง
ได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น

มาตรา 58 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทั่วไป ซึ่งจะรวมถึงข้อมูล ข่าวสารดำเนิน โครงการต่าง ๆ ของรัฐด้วย

สำหรับมาตรา 59 ได้ระบุชัดเจนในสิทธิการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน ได้แก่

“บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินการหรือกิจการใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

จะเห็นได้ว่ามาตรา 59 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ระบุการให้ความสำคัญของการให้ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับรู้ ได้มีโอกาสรับฟังคำชี้แจงได้แล้วยังกำหนดให้ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการของรัฐอีกด้วย

ในส่วนของวาระการมีโอกาสดำเนินการได้รับทราบข้อมูล คำชี้แจง การแสดงความคิดเห็นก่อนการอนุญาต หรือก่อนการดำเนินโครงการนั้นย่อมหมายถึงโอกาสในการรับทราบข้อมูลและการแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ขั้นการริเริ่มโครงการขั้นการศึกษารายละเอียดโครงการ ขั้นการนำเสนอการศึกษาและอาจรวมถึงขั้นการพิจารณาอนุมัติรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการคณะต่างๆ ที่แต่งตั้งโดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม หากกฎหมายลูกที่จะบัญญัติออกมาเพิ่มเติมได้ระบุรายละเอียด เหล่านี้ไว้ย่อมจะมีผลให้การดำเนินโครงการสามารถลดความขัดแย้งกับประชาชน หรือชุมชนรวมทั้งสามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนได้เป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมองค์กรนักวิชาการในการรับทราบข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 56 วรรค 2 ได้เน้นให้มีการจัดทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยระบุไว้ว่า “ การดำเนินโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้

ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้แทนประชาชน ซึ่งรวมตัวกันเป็น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมได้มีโอกาสให้ความคิดเห็นต่อรายงาน การศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนการดำเนินโครงการได้ อันจะส่งผลให้รายงานการศึกษา ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์รอบคอบมากขึ้น

การให้ความเห็นประกอบรายงานการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากได้ดำเนินการเป็น ระยะตั้งแต่การริเริ่มโครงการพิจารณาทางเลือกการดำเนินโครงการ จนถึงขั้นการกำหนดมาตรการ ป้องกันแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว ย่อมจะให้ รายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมฉบับดังกล่าวมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้แทน องค์กรและสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้เพียงพอในการที่จะพิจารณารายละเอียดของผล การศึกษาด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการตามมาตรการ ป้องกันแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 56 วรรค 1 ได้ระบุไว้ว่า “ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการ ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับการ คุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

ในมาตรา 56 วรรค 3 ได้ระบุว่า “สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่ บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสองย่อมได้รับความคุ้มครอง”

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ในการดำเนินโครงการใด ๆ หากก่อให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในท้องถิ่น ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะปกป้องคุ้มครอง ทั้งนี้ เพื่อให้การ

ดำเนินชีวิตเป็นไปโดยปกติสุข โดยการดำเนินการสามารถร่วมกับรัฐและชุมชนเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และโดยทั่วไปแล้วปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะเกิดจากการไม่ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงานการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการต่างได้ใส่ใจติดตามตรวจสอบ จึงได้กำหนดไว้ให้ประชาชนสามารถฟ้องร้อง หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการตามหน้าที่รับผิดชอบได้

การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 290 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งในและนอกเขตพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบโดยได้ระบุรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
2. การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในขั้นต้น ได้แก่ การให้ความคิดเห็นในโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะมาดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบของตน และมีส่วนร่วมในระดับสูงในการจัดการบำรุงรักษา รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบหากก่อผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ได้

แนวคิดการมีส่วนร่วม

1. ความหมาย

นิรันดร์ (2527) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อกลุ่มด้วย

โสภณ (2533) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้น มีปัจจัยทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ อาชีพ และที่อยู่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจะได้รับความร่วมมือบรรลุความสำเร็จได้จะต้องได้รับความเห็นพ้องต้องกันของชุมชนเป็นส่วนมาก หรือดำเนินงานกิจกรรมในนามกลุ่มองค์กรของชุมชน

เกียรติศักดิ์ (2536) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การร่วมคิดแก้ไขปัญหา การดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน ร่วมวางแผน โครงการ ร่วมปฏิบัติงานในรูปของการเสียดสละแรงงาน การบริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ และร่วมติดตามผลงานบำรุงรักษา สาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน ทั้งนี้การแสดงออกในการมีส่วนร่วม อาจเป็นการแสดงออกของบุคคลโดยตรง โดยผ่านองค์กรประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

ทวีทอง (2527) อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้พัฒนาความรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

2. ลักษณะการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ (2526) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เสื้มาแล้ว เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะร่วมสมทบแรงงานร่วมสมทบวัสดุ สมทบเงินร่วมคิดและร่วมทำ

ปธาน (2527) กล่าวไว้ว่า ชุมชนมีขอบเขตของการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะ คือ

- 2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
- 2.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- 2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อนุรัถย์ (2542) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนและแม้แต่การจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับประชาชน การที่จะทำให้ประชาชนสามารถตระหนักถึงสภาพปัญหาความต้องการและคาดการณ์สภาพเหตุการณ์ข้างหน้าเกี่ยวกับชุมชนและคุณภาพชีวิตของตนเองได้จำเป็นต้องให้โอกาสแก่ประชาชนเป็นผู้พิจารณา วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเอง ตัดสินใจในการเลือกที่เหมาะสมที่สุดด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลที่มีค่าจากการให้คำปรึกษาของผู้รู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน

พิสิฐ (2547) ได้เสนอแนะว่าการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดจำเป็นต้องผ่านกระบวนการในขั้นต้น คือ การร่วมรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินโครงการที่อาจมีผลทั้งทางบวกหรือทางลบต่อคนหรือชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงรายละเอียด ผลดีผลเสียจากการดำเนินโครงการและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสำหรับโครงการพัฒนาที่ดำเนินการในชุมชน การศึกษาปรึกษาหารือกัน (Public Consultation) จะนำไปสู่การกำหนดมาตรการแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอันอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือรายละเอียดการดำเนินโครงการ

การเปลี่ยนแปลงขนาด ชนิด ประเภท ที่ให้การชดเชยความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ และการหาทางออกร่วมกันในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและผู้ดำเนินการในการติดตามตรวจสอบและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินโครงการที่อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนในรายละเอียดของโครงการส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงด้านวิศวกรรม การเปลี่ยนแปลงด้านการกำหนดมาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมและส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น การศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กับการศึกษาด้านวิศวกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐศาสตร์

พิธีฐ (2547) กล่าวว่า กลุ่มประชากรผู้มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการใดๆสามารถแยกแยะประชาชนกลุ่มต่างๆ ได้ดังนี้

3.1 ประชาชนในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการประชาชนกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการเป็นกลุ่มที่จะต้องให้ความสำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบในทางลบจะต้องหาทางบรรเทาผลกระทบให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด และจะต้องหาทางชดเชยความเสียหายเดือดร้อนในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดความพอใจสูงสุดแก่ประชาชนกลุ่มนี้ ดังนั้น การกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบที่เหมาะสมจะได้จากการปรึกษาหารือกันด้วยความจริงใจ

3.2 ประชาชนในฐานะของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องการที่จะมีโครงการใดลงสู่พื้นที่จำเป็นจะต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่นั้นได้รับทราบข้อมูล รวมทั้งได้มีส่วนให้ข้อเสนอแนะเพื่อการประสานงานการดำเนินโครงการให้มีความสอดคล้องและเหมาะสม

นอกจากนี้แล้วการดำเนินโครงการจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ หลายหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น โครงการป่าชุมชนที่ต้องใช้พื้นที่ป่าไม้จะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานป่าไม้ในการขอใช้พื้นที่ เป็นต้น จำเป็นต้องปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการวางแผนการพัฒนา การดำเนินโครงการให้แต่ละหน่วยงานได้เข้ามามีบทบาทอย่างเหมาะสม สอดคล้องกัน และบนพื้นฐานความเข้าใจและบนศักยภาพความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเพื่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

3.3 ประชาชนกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนกลุ่มต่างๆ อีกหลายกลุ่มล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาให้ความสำคัญ การกำหนดบทบาท เช่น กลุ่มสื่อมวลชนจะมีส่วนร่วมในการเป็นสื่อกลางให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาจรวมถึงการให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมองค์เอกชนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมสำคัญในการให้ความคิดเห็นมาตรการข้อควรระวังเพื่อมิให้โครงการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินกว่าที่จะเป็น

ดังนั้น กลุ่มประชากรในการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งได้ ดังนี้

- 1) กลุ่มประชากรผู้ทำหน้าที่ด้านการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ปกครอง สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนในระดับตำบล หมู่บ้าน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกเทศบาล
- 2) กลุ่มหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินอำเภอ เกษตรอำเภอ ประมงจังหวัด ประมงอำเภอ ที่ดินจังหวัด ที่ดินอำเภอ พัฒนาการจังหวัด โยธาธิการจังหวัด การท่องเที่ยวภาค สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ฯลฯ
- 3) กลุ่มประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและได้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการ
- 4) กลุ่มองค์กรอิสระ เช่น หอการค้าจังหวัด องค์กรเอกชน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน และอื่นๆ

4. การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

พิสิฐ (2547) กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน หมายถึง การจัดใช้ทรัพยากร การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การป้องกันแก้ไขปัญหาล้างแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในชุมชน เช่น ปัญหาขยะ มูลฝอย ปัญหาน้ำเสีย เป็นต้น

หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ป้องกัน แก้ไขปัญหาจะมีผลดีในทางปฏิบัติเนื่องจากประชาชนได้ร่วมใจกันมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ทรัพยากร การป้องกัน แก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม การฟื้นฟู เป็นต้น

เงื่อนไขที่กำหนดขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะนำไปสู่การจัดการ
สิ่งแวดล้อมตามเป้าหมายที่ประชาชนในชุมชนนั้นต้องการ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น
กระบวนการหนึ่งที่มีส่วนในการเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ประสบความสำเร็จใน
การดำเนินการด้านต่างๆ ได้ตามเป้าหมายที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมกำหนด

แนวคิดเกี่ยวกับขยะ

1. ความหมาย

ยงยุทธ (2528) กล่าวว่า ขยะ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เป็นของแข็งที่คนไม่ต้องการอันเกิด
จากกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน

วัฒนา (2538) กล่าวว่า ขยะ หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถ้ำ มูลสัตว์
และซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนนที่เลี้ยงสัตว์และชุมชน

สุกาญจน์ (2546) กล่าวว่า ขยะ หมายถึง ของที่เราไม่ใช้ประโยชน์แล้ว

มูลฝอย หมายถึง เศษอาหาร เศษผ้า เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร ถ้ำ
มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ขยะ
มูลฝอยอาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยนั้น ๆ เช่น ขยะจาก
บ้านเรือนขยะมูลฝอยอาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยนั้น ๆ เช่น
ขยะจากบ้านเรือน มีลักษณะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการหุงต้ม เศษผ้า เศษของที่ไม่ใช้แล้ว
เป็นต้น ขยะมูลฝอยจากตลาดสด ซึ่งมักจะเป็นพวกเศษอาหารสด ผัก ผลไม้ ขยะมูลฝอยจาก
โรงงานอุตสาหกรรมและการเกษตร ขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรมและการเกษตร ซึ่งบางชนิด
เป็นของเสียอันตราย เช่น ของเสียที่เป็นพิษมีฤทธิ์กัดกร่อน ทำปฏิกิริยาและเป็นพวกภาชนะบรรจุ
สารพิษ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีขยะมูลฝอยอีกประเภทหนึ่ง คือ ขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งไว้ตามตรอก
ซอกซอย ถนนหนทาง แม่น้ำ ลำคลอง และตามที่สาธารณะต่างๆ เช่น ใบไม้ เศษกระดาษ
ถุงพลาสติก ดิน หิน กรวด ทราช ซึ่งขยะมูลฝอยประเภทนี้ก่อให้เกิดอันตรายน้อยกว่าขยะมูลฝอย

ประเภทอื่น แต่เป็นภาระสำหรับผู้เก็บกวาด ทั้งนี้เพราะขยะจะกระจาย อยู่เป็นบริเวณกว้าง ทำให้เก็บทำลายยากและไม่ทั่วถึง

2. แหล่งกำเนิดขยะ

ยงยุทธ (2528) กล่าวว่า การจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ได้ผลดีที่สุด ควรแก้ไขปัญหาค้นเหตุมากกว่าที่จะแก้ไขปัญหาค้นปลายเหตุ ปัญหาเกี่ยวกับขยะก็เช่นเดียวกัน การศึกษาถึงแหล่งกำเนิดขยะอย่างถ่องแท้ ก็ช่วยให้สามารถรู้ถึงความเหมาะสมในการเลือกแผนการกำจัดขยะได้ แต่ไม่สามารถควบคุมแหล่งกำเนิดของขยะไม่ให้เกิดขยะได้เพราะขยะคือผลการอุปโภค บริโภค ดังนั้นขยะจึงคงเกิดขึ้นควบคู่กับความต้องการอุปโภคของมนุษย์ตลอดไป การจัดการแหล่ง กำเนิดขยะ จึงเป็นเพียงการควบคุมให้มีการกำจัดขยะได้โดยง่าย รวมถึงการพยายามใช้สิ่งต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างมากที่สุด เพื่อให้เกิดขยะน้อยที่สุด แหล่งกำเนิดของขยะโดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แหล่ง ใหญ่ ๆ คือ

2.1. แหล่งชุมชน เป็นแหล่งใหญ่ที่สุดที่ก่อให้เกิดขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขยะจากแหล่งชุมชนมีองค์ประกอบต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นขยะสด ขยะแห้ง ของใช้ชำรุด ซากรถยนต์ ขยะจากการรีไซเคิลและก่อสร้างอาคาร เป็นต้น ขยะในลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มาจากที่อยู่อาศัย ตลาด โรงแรม สำนักงาน โรงพยาบาล ถนน สวนสาธารณะ เป็นต้น ปริมาณของขยะจากแหล่งชุมชน โดยเฉพาะขยะจากบ้านพักอาศัยจะมีปริมาณมากที่สุดของขยะจากทุกแหล่ง

2.2 แหล่งอุตสาหกรรม ขยะจากแหล่งอุตสาหกรรมจะมีปริมาณและองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับกิจกรรมของอุตสาหกรรมตามปกติขยะจากโรงงานมักก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเฉพาะจุดเท่านั้น แต่เมื่อได้มีการจัดการแล้วปัญหาก็หมดไปได้ อุตสาหกรรมส่วนมากจะมีระบบการจัดการของเสียจากโรงงาน ให้มีการสูญเสีย้อยที่สุด เพื่อลดต้นทุนการผลิตขยะที่เกิดขึ้นก็จะถูกกำจัดไปโดยการเผา หรือ ฝัง และบางส่วนก็ขนไปให้เทศบาลกำจัด ดังนั้นขยะจากแหล่งอุตสาหกรรมจึงสร้างปัญหากับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า ขยะจากแหล่งชุมชน

2.3 แหล่งเกษตรกรรม แม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศเกษตรกรรม แต่ขยะเกษตรกรรมก็ไม่ได้สร้างปัญหาให้มากนัก เนื่องจากมีการกำจัดโดยเกษตรกรเอง ขยะพวกสิ่งปฏิกูลที่นำไปทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก อาจเป็นที่เพาะพันธุ์แมลงได้บ้าง ขยะจากเกษตรกรรมนั้น ส่วนมากจะเป็นพวกฟาง

หญ้า ใบไม้ เศษไม้ สิ่งปลูกจากการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งถือได้ว่าสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าแหล่งอื่นมาก

สุกาญจน์ (2546) กล่าวไว้ว่า ขยะเป็นสิ่งที่เหลือไว้หรือเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการอีกต่อไป ซึ่งมาจากแหล่งต่างๆ มากมายดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยและลักษณะขยะมูลฝอย

แหล่งกำเนิด	ลักษณะกิจกรรม/สถานที่	ลักษณะมูลฝอย
ที่พักอาศัย	บ้านเดี่ยว ตึกแถว อพาร์ตเมนต์ อาคารชุด ฯลฯ	เศษอาหาร กระดาษ กล่อง พลาสติก เศษ ผ้า ขวดแก้ว เศษไม้ กิ่งไม้ ของเสีย อันตรายจากบ้านเรือน
ธุรกิจร้านค้า	ร้านค้าภัตตาคาร ตลาด สำนักงาน โรงแรม สถานเริงรมย์ ฯลฯ	กระดาษ กล่อง พลาสติก เศษอาหาร แก้ว ไม้ กระป๋อง ของเสียอันตรายจาก บ้านเรือน
สถานที่ราชการ	โรงเรียน โรงพยาบาล เรือนจำ ที่ทำการของหน่วยงานราชการต่างๆ	เช่นเดียวกับธุรกิจร้านค้า
สถานที่ก่อสร้าง	สถานที่ที่กำลังมีการก่อสร้างหรือถอด การซ่อมถนนหรือทางเดินเท้าที่ชำรุด	เศษไม้ เศษเหล็ก เศษหิน คอนกรีต ฝุ่นดิน ฯลฯ
สถานที่ตั้งระบบ สาธารณสุขปโภค	โรงผลิตน้ำประปา โรงบำบัดน้ำเสีย เตาเผาขยะมูลฝอย ฯลฯ	กากตะกอนจากระบบน้ำเสีย ขี้เถ้าจากการ เผา ฯลฯ
แหล่งกำเนิด	ลักษณะกิจกรรม/สถานที่	ลักษณะมูลฝอย
สถานที่ สาธารณะ	ถนน ที่จอดรถ สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ ชายหาด สถานที่ท่องเที่ยว ต่างๆ ฯลฯ	เศษกระดาษ พลาสติก กระป๋อง เศษ ใบไม้ กิ่งไม้ ฝุ่นดิน ฯลฯ
อุตสาหกรรม	อุตสาหกรรมทอผ้า ฟอกย้อม อุตสาหกรรมเคมี โรงกลั่นน้ำมัน ฯลฯ	ของเสียจากระบวนการผลิต (ขึ้นอยู่กับ ประเภทโรงงาน) เศษโลหะ มูลฝอยจาก คนงาน (เช่นเศษอาหาร กระดาษ)
การเกษตรกรรม	ไร่ นา สวน ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ	เศษผลผลิต เช่น ฟาง เปลือกข้าวโพด ขยะมูลฝอยจากการอุปโภคบริโภคของ เกษตรกร (เช่น เศษอาหาร กระดาษ พลาสติก) ของเสียอันตราย(เช่นบรรจุ ภัณฑ์สารเคมีที่ใช้ในการเกษตร)

ที่มา: อติศักดิ์ (2541)

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย

ศุภาัญจน์ (2546) กล่าวว่า ปริมาณและลักษณะของขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

3.1 ลักษณะชุมชนหรือที่ตั้งของท้องถิ่น ชุมชนร้านค้า (ตลาด ศูนย์การค้า) จะมีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าชุมชนที่อยู่อาศัย ส่วนบริเวณเกษตรกรรมจะมีปริมาณขยะมูลฝอยอีกรูปแบบหนึ่ง

3.2 ความหนาแน่นของประชากรในชุมชน บริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่น ปริมาณขยะจะมากกว่าบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อย เช่น บริเวณแฟลต คอนโดมิเนียม ทาวน์เฮาส์ ซึ่งมีผู้อาศัยหลาย ครอบครัวจะมีปริมาณขยะมาก

3.3 ฤดูกาลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณขยะเป็นอย่างมาก เช่น ฤดูที่ผลไม้มาก ปริมาณขยะมูลฝอยจำพวกเปลือกและเมล็ดของผลไม้ที่เหลือจากการบริโภคของประชาชนจะมีมาก ดังนั้นถ้าผลไม้ยังออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากยิ่งทำให้เปลือกและเศษผลไม้ทิ้งมากในปีนั้น

3.4 สถานะเศรษฐกิจ ชุมชนที่มีฐานะดีย่อมมีกำลังซื้อสินค้าสูงกว่าชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจึงมีขยะมูลฝอยมากตามไปด้วย ชุมชนที่มีฐานะดีจะมีขยะมูลฝอยจากบรรจุภัณฑ์ เช่น กล่อง กระจป๋อง โฟม ถุงพลาสติก ส่วนขยะจากชุมชนที่ไม่ได้มีฐานะดีมักเป็นเศษอาหาร เศษผัก

3.5 อุปนิสัยของประชาชนในชุมชน ประชาชนที่มีอุปนิสัยรักษาความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยจะมีปริมาณขยะมูลฝอยในการเก็บขนมากกว่าประชาชนที่มีอุปนิสัยมักง่ายและไม่เป็นระเบียบ ซึ่งจะทิ้งขยะมูลฝอยกระจัดกระจาย ไม่รวบรวมเป็นที่เป็นทาง ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องเก็บขนจึงน้อยลงแต่ไปมากอยู่ตามลำคลอง ถนน และที่สาธารณะ เป็นต้น ตัวแปรอีกอย่างหนึ่งคือ พฤติกรรมการบริโภคและค่านิยมของคนแต่ละกลุ่มมีผลต่อลักษณะของขยะมูลฝอย เช่น กลุ่มวัยรุ่นนิยมอาหารกระป๋อง น้ำขวด และอาหารที่ใส่โฟม พลาสติก หรือกล่องกระดาษ เป็นต้น

3.6 การจัดการบริการเก็บขยะมูลฝอย องค์ประกอบนี้ก็เป็นผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลง ปริมาณขยะมูลฝอย ถ้าบริการเก็บขยะมูลฝอยไม่สม่ำเสมอหรือการเก็บขยะมูลฝอยทำได้ไม่สะดวก รถขนขยะมูลฝอยไม่สามารถเข้าชุมชนได้ เนื่องจากถนนหรือตรอกซอยแคบมากต้องใช้ภาชนะขน ถ้ายกอีกทอดหนึ่งก็จะทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยเหลือจากการเก็บอีกมากมาย

3.7 ความเจริญของอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มีผลทำให้คนบริโภคอาหารสำเร็จรูปกัน มากขึ้น ทั้งยังใช้ภาชนะฟุ่มเฟือยประเภท ขวด กระป๋อง กล่อง และถุงพลาสติกกันมาก

ปริมาณมูลฝอยจากชุมชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2542 ในปี 2542 มีปริมาณมูลฝอยจากชุมชนทั่วประเทศประมาณวันละ 37,879 ตัน โดยจำแนกสัดส่วนการ เกิดมูลฝอยต่อวันในพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เขตเทศบาลรวมเมืองพัทยา เขต สุขาภิบาล นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

ปัญหาของขยะมูลฝอยมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.7.1 การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณมูลฝอย ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของ จำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีการจับจ่ายใช้สอยสินค้ามาใช้ มากขึ้น จึงเพิ่มปริมาณ การผลิตมูลฝอย

3.7.2 ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการลงทุน และปรับปรุงระบบการเก็บขนและกำจัดมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ

3.7.3 ท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดการวางแผนของระบบการจัดการมูลฝอย ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของขยะมูลฝอย ตลอดจนไม่ได้มีการเตรียมหา สถานที่กำจัดมูลฝอยไว้ล่วงหน้า

3.7.4 ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือ และตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันรักษา ความสะอาดของบ้านเมืองเท่าที่ควร

3.7.5 การใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เข้มงวดเพียงพอ รวมทั้งสาระของกฎหมายยังไม่ละเอียด คือ ไม่มีการระบุมมาตรการ หลักเกณฑ์ ตลอดจนวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมว่าจะต้องจัดการอย่างไรเพื่อให้ท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้

3.7.6 การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้มีการทิ้งขยะมูลฝอยออกมามาก รวมทั้งยังไม่มีหรือนำขยะหรือวัสดุเหลือใช้บางชนิดที่ยังอยู่ในสภาพใช้งานได้มาหมุนเวียนกลับมาใช้อีก ตลอดจนมีการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุที่ย่อยสลายยาก เช่น พลาสติก และโฟมมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาในการกำจัดตามมา

3.8 ผลกระทบจากขยะมูลฝอยต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์

สุกาญจน์ (2546) กล่าวว่า ผลกระทบจากขยะมูลฝอยต่อสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

3.8.1 เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะนำโรค เนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนมากับขยะมูลฝอยมีโอกาสที่จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากขึ้นได้ เพราะขยะมูลฝอยมีทั้งความชื้นและสารอินทรีย์ที่จุลินทรีย์ใช้เป็นอาหารขยะพวกอินทรีย์สารที่ทิ้งไว้จะเกิด การเน่าเปื่อย กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวัน นอกจากนั้นขยะที่ถูกทิ้งไว้นาน ๆ จะเป็นที่อยู่อาศัยของหนู โดยหนูจะเข้ามาทำรัง ขยายพันธุ์ เพราะมีทั้งอาหารและที่หลบซ่อน ดังนั้นขยะที่ขาดการเก็บรวบรวมและกำจัดจึงทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของเชื้อโรค แมลงวัน หนู และแมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะ นำโรคมารัฐคน

3.8.2 เป็นบ่อเกิดของโรค เนื่องจากการเก็บรวบรวมและการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ดี หรือปล่อยปละละเลยจะทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชน จนเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น เชื้อดับอักเสบ เชื้อไทฟอยด์ เชื้อโรคเอดส์ ฯลฯ

3.8.3 ก่อให้เกิดความรำคาญ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้ไม่หมดก็จะเกิดเป็นกลิ่นเหม็นรบกวน นอกจากนั้นฝุ่นละอองที่เกิดจากการเก็บรวบรวม การขนถ่ายและการกำจัดขยะก็ยังคงเป็นเหตุก่อให้เกิดความรำคาญที่มักจะได้รับกรรื่องเรียนจากประชาชนในชุมชนอยู่เสมอ อีกทั้งยังอาจตาไม่น่ามอง

3.8.4 ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยเป็นสาเหตุสำคัญที่นำมาให้เกิดมลพิษทางน้ำ มลพิษของดิน และมลพิษของอากาศ เนื่องจากขยะส่วนที่ขาดการเก็บรวบรวมหรือไม่นำมากำจัดให้ถูกวิธีและปล่อยทิ้งค้างไว้ในพื้นที่ชุมชน เมื่อมีฝนตกลงมาจะชะเอาความสกปรก เชื้อโรค และสารพิษจากขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำเกิด การเน่าเสียได้ นอกจากนี้ขยะมูลฝอยยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพของดินซึ่งจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของขยะมูลฝอย ถ้าขยะนั้นเป็นขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หรือหลอดฟลูออเรสเซนต์ ก็จะส่งผลกระทบต่อปริมาณโลหะหนัก ประเภทปรอท แคดเมียม และตะกั่วในดินมาก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในดินและเมื่อสารอินทรีย์ในขยะมูลฝอยมีการย่อยสลายจะทำให้เกิดสภาพความเป็นกรดในดิน และเมื่อฝนตกลงมาชะกองขยะมูลฝอยจะทำให้ น้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลปนเปื้อนดินบริเวณรอบ ๆ ทำให้ดินเกิดมลพิษได้ การปนเปื้อนของดินยังเกิดจากการนำมูลฝอยไปฝังกลบหรือการนำไปทิ้ง ซึ่งจะทำให้ของเสียอันตรายปนเปื้อนในดิน ถ้ามีการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งจะทำให้เกิดควันและมีสารพิษ ทำให้คุณภาพของอากาศเสีย ซึ่งมลพิษทางอากาศจากขยะมูลฝอยนั้นอาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากมลสารที่มีอยู่ในขยะและพวกก๊าซหรือไอระเหยที่สำคัญก็คือ กลิ่นเหม็นที่เกิดจากการเน่าเปื่อยและสลายตัวของอินทรีย์สารเป็นส่วนใหญ่

3.8.5 ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ ขยะมูลฝอยที่ขาดการจัดการที่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะ หรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตรายหรือขยะมูลฝอยพวกของเสียโดยตรง

3.8.6 เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ขยะมูลฝอยปริมาณมาก ๆ ย่อมต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดการ นอกจากนี้ผลกระทบจากขยะมูลฝอยไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย อากาศเสีย ดินปนเปื้อน เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

3.8.7 ทำให้ขาดความสวยงาม การเก็บขนและการกำจัดที่ดีจะช่วยให้ชุมชนเกิดความสวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อันแสดงถึงความเจริญและวัฒนธรรมของชุมชน ฉะนั้นหากเก็บขนไม่ดี ไม่หมด กำจัดไม่ดี ย่อมก่อให้เกิดความไม่น่าดู ขาดความสวยงาม บ้านเมืองสกปรก และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3.9 แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

สุกาญจน์ (2546) ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยดังนี้

3.9.1 เร่งรัดให้ท้องถิ่น เทศบาล สุขาภิบาลทุกแห่ง ทำแผนจัดการขยะมูลฝอยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตั้งแต่การเก็บรวบรวม การขนส่ง การบำบัด และการกำจัดขั้นสุดท้าย ตลอดจนการเร่ง จัดหาที่ดินสำหรับใช้กำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างเพียงพอในระยะยาวและดำเนินการให้มีการกำจัดอย่างถูก สุขลักษณะ

3.9.2 เร่งรัดให้มีการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ

3.9.3 ควรมีนโยบายและมาตรการ ตลอดจนแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของประเทศ เพื่อเป็นกรอบให้ท้องถิ่นนำไปดำเนินการ

3.9.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องเป็นภาระในการกำจัด

ก. การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานนาน (Increased Product Lifetime) เป็นการพยายามเลือกใช้สินค้าที่มีความคงทนถาวร มีอายุการใช้งานนาน หากชำรุดแล้วควรมีการซ่อมแซมให้ ใช้งานได้นานที่สุดก่อนจะทิ้งไป

ข. ลดการบริโภค (Decreased Consumption) ควรหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่กำจัดยาก หรือมีปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม

3.9.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ การนำทรัพยากรจากขยะมูลฝอยกลับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ (Material Recovery) และนำมาผลิตเป็นพลังงาน (Energy Recovery) เป็นการนำขยะมูลฝอยที่มีทรัพยากรหลายอย่างมาผ่านกระบวนการทำให้เกิดประโยชน์ เช่น การนำมาทำปุ๋ย นำมาเผา เพื่อให้ได้พลังงานความร้อน

3.9.6 สนับสนุนให้มีการปลูกฝังทัศนคติและสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่ประชาชนในการร่วมมือกันรักษาความสะอาด โดยให้มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้แก่ประชาชนทั่วไปและสอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน และให้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์อย่างต่อเนื่องโดยใช้สื่อทุกประเภท

3.9.7 เร่งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานมากขึ้น รวมทั้งเข้มงวดกวดขันให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง

3.9.8 ในด้านขยะมูลฝอยคิดเชื่อจำเป็นต้องเร่งแก้ไข เพราะปัจจุบันมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และยังขาดการจัดการที่ถูกต้อง โดยการให้สถานพยาบาลและโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและจัดการ ดังนี้

ก. การเตรียมขยะมูลฝอยคิดเชื่อเพื่อรอการบำบัด ขยะมูลฝอยคิดเชื่อควรจะได้มีการฆ่าเชื้อโรคก่อนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ก่อนบรรจุในถุงสีแดงที่เตรียมไว้

ข. การเก็บขนและขนส่งไปกำจัด ควรใช้รถที่เป็นระบบปิดทั้งหมดในการขน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ในการป้องกันเฉพาะบุคคล

ค. วิธีการกำจัดในขณะนี้ยังไม่เหมาะสม เพราะใช้วิธีฝังและการเผาที่ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดงบประมาณ จึงควรจะมีการร่วมมือกันระหว่างสถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน โดยช่วยกันจัดสร้างระบบบำบัดให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.9.9 ในด้านของเสียอันตราย รัฐบาลควรมีการเร่งรัดให้มีการจัดการของเสียอันตราย ดังนี้

ก. ควรมีการกำหนดค่าจำกัดความ เกณฑ์พิจารณา และวิธีการกำหนดลักษณะของเสียที่เป็นอันตราย กำหนดระเบียบการปฏิบัติ การเก็บรวบรวม การขนส่ง การบำบัด

รวมทั้งมาตรการในการควบคุมเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของมนุษย์

ข. สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการของเสียอันตราย เช่น หน่วยงานที่ผลิตของเสีย ควรลงทุนดำเนินการแก้ไขเอง โดยมีสิ่งจูงใจในการดำเนินการจัดการของเสียอันตราย เช่น การลดภาษีนำเข้าอุปกรณ์และเครื่องจักรที่ใช้กำจัดของเสีย

ค. สนับสนุนให้มีการปลูกฝังทัศนคติ และสร้างค่านิยมแก่ประชาชนเกี่ยวกับการร่วมมือป้องกันอันตรายจากการใช้วัตถุมีพิษ และการทิ้งกากของเสียอันตรายเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3.9.10 ส่งเสริมและเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนได้มีความรู้และตระหนักถึงพิษภัยจากของเสียที่เป็นอันตราย รวมทั้งให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

3.9.11 สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีการผลิตที่ลดปริมาณของเสียมาใช้ เช่น การเปลี่ยนไปใช้วัตถุดิบชนิดใหม่หรือเปลี่ยนวิธีการผลิต รวมทั้งให้มีการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

3.9.12 เร่งรัดให้มีระบบการจัดการของเสียที่เป็นอันตรายจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ที่ครบวงจร ตั้งแต่ การเก็บขนส่ง บำบัด และกำจัด ทั้งนี้ควรจัดการของเสียอันตรายจากแหล่งอุตสาหกรรมและสถานพยาบาลเป็นอันดับแรก

3.9.13 สนับสนุนงบประมาณและอัตราค่าจ้างแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ

3.9.14 กำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดของเสียอันตราย หรือได้รับผลประโยชน์จากของเสีย ต้องเป็นผู้รับผิดชอบหรือเสียค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดการไม่ถูกต้อง

3.9.15 สนับสนุนการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอันตราย หรือของนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์

3.9.16 ควรมีถังขยะประจำบ้าน ไม่ทิ้งขยะตามที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น ถนน สนามหญ้า แม่น้ำ ลำคลอง ฯลฯ และควรมีการแยกประเภทขยะก่อนนำไปทิ้ง และแยกทิ้งลงในถังรองรับขยะแต่ละประเภท เช่น ถังที่ 1 ใส่วัสดุที่ย่อยสลายได้ ถังที่ 2 ใส่วัสดุพลาสติก ถังที่ 3 ใส่วัสดุแก้ว ถังที่ 4 ใส่วัสดุโลหะ ถังที่ 5 ใส่วัสดุอาหาร เศษผัก ผลไม้ ถังที่ 6 ใส่วัสดุอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง ฯลฯ

3.9.17 ควรแนะนำเพื่อน ๆ ให้รักษาความสะอาดในบ้าน ในโรงเรียน หรือในที่ทำงาน

3.9.18 ควรกำจัดขยะมูลฝอยเอง หากบ้านเราไม่อยู่ในเขตชุมชน ไม่มีเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาล สุขาภิบาล ไม่ควรกองทิ้งไว้หรือเผากลางแจ้งตามถนนหนทาง แต่ควรนำขยะมูลฝอยไปฝังในที่ดินของเรา

3.10 วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Refuse Disposal)

สุกาญจน์ (2546) ได้กล่าวถึงวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยว่า วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย (Method of Disposal) มีหลายวิธีด้วยกัน อาจเป็นวิธีที่ดีบ้างไม่ดีบ้าง เช่น นำไปกองไว้บนพื้นดิน, นำไปทิ้งทะเล, นำไปฝังกลบ, ใช้ปรับปรุงพื้นที่, เผา, หมักทำปุ๋ย, ใช้เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ การจัดการและการกำจัดขยะแต่ละวิธีต่างมีข้อดีข้อเสียต่างกัน มีความเหมาะสมที่แตกต่างกัน การพิจารณาว่าจะเลือกใช้วิธีใดต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แต่องค์ประกอบสำคัญที่มักจะนำมาพิจารณาประกอบเบื้องต้น คือ ปริมาณของขยะที่เกิดขึ้น, รูปแบบการบริหารของท้องถิ่น, งบประมาณ, ชนิดและลักษณะของขยะมูลฝอย, ขนาดและสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่จะใช้กำจัดขยะมูลฝอย, เครื่องมือเครื่องใช้, อาคารสถานที่, ความร่วมมือของประชาชน, ประโยชน์ที่ควรจะได้รับ และคุณสมบัติของขยะ เช่น ปริมาณของอินทรีย์สารและอนินทรีย์สาร การปนเปื้อนของสารเคมีที่มีพิษและเชื้อโรค ปริมาณของของแข็งชนิดต่าง ๆ ความหนาแน่น และความชื้น

การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องลักษณะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

3.10.1 ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและวิถีชีวิตที่ดีงามตลอดจนองค์ประกอบของสังคมด้านใด ๆ

3.10.2 ต้องไม่ก่อให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค เช่น แมลงวัน แมลงสาบ หนู ยุง และสัตว์มีพิษที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์เลี้ยง เช่น ตะขาบ งู

3.10.3 ต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อน รำคาญ ขัดประโยชน์ต่อประชาชนในอาณาบริเวณใกล้เคียงอันเนื่องมาจากฝุ่นละออง เกิดเสียงดัง กลิ่นเหม็น อุจาดตา เศษขยะปลิวกระจายเกะกะ ฯลฯ

3.10.4 ต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางดิน และมลพิษทางทัศนียภาพ

การกำจัดขยะมูลฝอยในแต่ละวิธีต่างก็มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป ฉะนั้นควรเลือกวิธีที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ โดยกระทำควบคู่กันไปทั้งการลดปริมาณขยะมูลฝอย การนำกลับไปใช้ใหม่ และการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ การลดปริมาณขยะ ซึ่งมีแผนหรือแนวคิด 5 R

ก. วิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอย

R 1 (Reduce) เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้น เช่น ใช้ตะกร้าใส่ของแทนถุงพลาสติก การลดปริมาณวัสดุ (Reduce Material Volume) เป็นการพยายามเลือกใช้สินค้าที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่แทนบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดเล็ก เพื่อลดปริมาณของบรรจุภัณฑ์ที่จะกลายเป็นขยะมูลฝอย และการลดความเป็นพิษ (Reduced Toxic) โดยการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

R 2 (Reuse) คือการใช้ซ้ำ โดยนำขยะหรือเศษวัสดุมาใช้ใหม่อีก หรือเป็นการใช้ซ้ำ เช่น ขวดน้ำหวานนำมาบรรจุน้ำดื่ม ขวดกาแฟที่หมดแล้วนำมาใส่น้ำตาล การนำผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ (Product Reuse) เป็นการพยายามใช้สิ่งของต่าง ๆ หลาย ๆ ครั้ง ก่อนที่จะทิ้งหรือเลือกซื้อของใหม่

R 3 (Repair) คือการนำมาแก้ไข หรือนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย ซึ่งจะทิ้งเป็นขยะมาซ่อมแซมกลับมาใช้ใหม่ เช่น แก้ว

R 4 (Reject) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก หรือวัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น โฟม โดยปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก และหลีกเลี่ยงการใช้ที่ผลิตวัสดุประสงค์

R 5 (Recycle) คือการหมุนเวียนกลับมาใช้ โดยนำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภทเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำมาใช้ใหม่ เช่น การนำพลาสติก กระดาษ ขวด โลหะต่างๆ มาหลอมใหม่ นำยางรถยนต์ที่ใช้ไม่ได้แล้วมาทำรองเท้า นำแก้วมาหลอมผลิตเป็นแก้ว หรือกระจกใหม่ การนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ (Material Recycling) เป็นการนำวัสดุมาผ่านกระบวนการเพื่อผลิตเป็นสินค้าใหม่

ข. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์

การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและยังช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยอีกด้วย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ได้แก่

1) การคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดมาหมุนเวียนใช้ใหม่ โดยเจ้าของบ้าน จะทำการคัดแยกชนิดของขยะมูลฝอย เช่น กระดาษ โฟม พลาสติก ขวด แก้ว ยาง โลหะ ฯลฯ ที่อยู่ในสภาพดี ออกจากขยะมูลฝอยที่จะทิ้งลงถังแล้วนำขยะมูลฝอยที่คัดแยกได้ไปขายให้พ่อค้ารับซื้อของเก่า ซึ่งขยะมูลฝอยเหล่านี้จะถูกขายต่อไปยังโรงงานแปรรูปขยะมูลฝอย เพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ต่อไป ซึ่งวิธีนี้จะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัด ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง ช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ และยังได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจอีกด้วย

2) การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ โดยผ่านกระบวนการคัดแยกขยะที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Material Recovery Process) วิธีนี้จะใช้เครื่องจักรกลหรือแรงงานทำการคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทกระดาษ โฟม พลาสติก ขวด แก้ว ยาง โลหะ ฯลฯ ซึ่งเป็นขยะมูลฝอยที่ประชาชนทิ้งแล้วออกจากขยะมูลฝอยซึ่งจะถูกนำไปกำจัด ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและลดปัญหาสิ่งแวดล้อม

3) การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทางด้านพลังงาน โดยการนำขยะมูลฝอยมาผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น Direct Combustion Processed, Incineration, Refuse Derived Fuel, Pyrolysis Bioconversion เป็นต้น ซึ่งจะเปลี่ยนขยะมูลฝอยเป็นผลผลิตทางพลังงาน เช่น ไอน้ำ น้ำร้อน กระแสไฟฟ้า เชื้อเพลิงแข็ง เชื้อเพลิงเหลว ก๊าซเชื้อเพลิง ก๊าซชีวภาพ แอลกอฮอล์ ฯลฯ วิธีการนี้จะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและได้ประโยชน์ด้านพลังงาน

4) การนำขยะมูลฝอยไปเป็นอาหารสัตว์และใช้ประโยชน์ทางการเกษตร โดยการนำเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทาน และขยะมูลฝอยสดจากการประกอบอาหารไปเลี้ยงสัตว์ หรือนำไปปรับสภาพดินและเป็นปุ๋ยสำหรับพืช ซึ่งวิธีนี้จะลดปัญหาสิ่งแวดล้อม

5) การนำขยะมูลฝอยมาหมักทำปุ๋ย โดยการนำขยะมูลฝอยสดและเศษอาหารมาหมักเป็นปุ๋ย โดยใช้วิธี Aerobic Compositing, Anaerobic Compositing ซึ่งจะเปลี่ยนขยะมูลฝอยให้เป็นอาหารของพืช วิธีนี้จะลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร

6) การนำขยะมูลฝอยมาปรับปรุงพื้นที่ โดยการนำขยะมูลฝอยมากำจัดโดยวิธีการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) จะได้พื้นที่สำหรับใช้ปลูกพืช สร้างอาคารที่ไม่สูงมากนัก สร้างสวนสาธารณะ ฯลฯ วิธีนี้จะช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเรื่องกลิ่น พาหะนำโรค และปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน

ค. ข้อจำกัดของการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์

สุกาญจน์ (2546) กล่าวว่า ในปัจจุบันการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์มีการดำเนินการอย่างแพร่หลายพอสมควร แต่การดำเนินการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดหลายประการ จึงทำให้ปริมาณการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยมีไม่มากนัก ซึ่งสามารถสรุปข้อจำกัดดังกล่าวได้ดังนี้

1) คุณสมบัติของขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยที่เกิดจากชุมชนมักจะเป็นขยะมูลฝอยผสม อยู่ในสภาพยับเยิน ปนเปื้อน เสียหาย หากที่จะนำมาใช้ประโยชน์หรือใช้ในการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น จึงทำให้ ขยะมูลฝอยที่มีประโยชน์ถูกละเลยในการนำมาใช้ใหม่ นอกจากนี้ การมีขยะมูลฝอยปนเปื้อนกับสารพิษหรือเชื้อโรค ทำให้การนำมาใช้ประโยชน์อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้

2) ปริมาณของขยะมูลฝอย ในการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยนั้น ผู้ใช้จะต้องการขยะมูลฝอยที่มี คุณภาพ และมีปริมาณมากเพียงพอกับความต้องการของโรงงาน หรือ สถานที่ที่ใช้ประโยชน์นั้น ๆ แต่โดยทั่วไปขยะมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์ได้มักมี ปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ จึงต้องมีการจัดหาหรือซื้อขยะมูลฝอยจากหลาย ๆ แหล่ง หรือถ้าจัดหาได้ไม่พอเพียงก็ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาขาดดุลการค้าขึ้น

3) คุณภาพของผลิตภัณฑ์จากขยะมูลฝอย โดยทั่วไปผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากขยะมูล ฝอยจะมีคุณภาพต่ำกว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จากวัตถุดิบธรรมชาติ เนื่องจากมีความสกปรกหรือมี สิ่งเจือปนในผลิตภัณฑ์ เช่น ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ผลิตได้จากพลาสติกใช้แล้วจะมีคุณภาพด้อยกว่า พลาสติกที่ได้จากก๊าซธรรมชาติ ซึ่งภาชนะพลาสติกที่ผลิตจากพลาสติกใช้แล้วไม่เหมาะสำหรับ ใช้เป็นภาชนะใส่อาหาร แต่อาจใช้เป็นภาชนะใส่ของได้ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้การใช้ ประโยชน์ผลิตภัณฑ์จากขยะอยู่ในวงจำกัด

4) การตลาด ในการซื้อขายขยะมูลฝอยนั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น อุปสงค์ อุปทาน ราคา ปริมาณ และคุณภาพ ซึ่งเป็นตัวกำหนดให้มีการซื้อขายขยะมูลฝอยมาก หรือน้อยตามความต้องการของตลาด แต่องค์ประกอบข้างต้นมักจะมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ใน บางขณะถ้าตลาดมีความต้องการขยะมูลฝอยมากจะทำให้มีการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยมาก แต่ถ้า ตลาดมีความต้องการขยะมูลฝอยน้อยจะทำให้มีการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยน้อยด้วยเช่นกัน

5) องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในปัจจุบัน มักจะอยู่ในรูปของระบบแอบแฝง (Informal System) มีการซื้อขายในวงจำกัดเฉพาะผู้รู้ และมี การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ไม่กี่ชนิด โดยระบบดังกล่าวเอกชนจะเป็นผู้ดำเนินการเกือบ ทั้งหมด ขยะมูลฝอยบางชนิดมีศักยภาพใน การใช้ประโยชน์ แต่บุคคลที่เกี่ยวข้องกลับไม่ทราบ ถึงศักยภาพดังกล่าว จึงละเลยที่จะนำขยะมูลฝอยนั้น ๆ มาใช้ประโยชน์ ซึ่งถ้ามีการพัฒนาระบบ แอบแฝงให้เป็นระบบทางการ (Formal System) แล้ว จะทำให้มีองค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยมากขึ้น ทำให้มีการช่วยเหลือด้านเงินทุน การตลาด วิชาการ ฯลฯ มากขึ้น อันจะทำให้มีการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยหลายชนิด และมีประสิทธิภาพในการ ใช้ประโยชน์สูงสุด

6) การสนับสนุนของรัฐ ปัจจุบันรัฐให้ความสนใจในเรื่องการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์มากขึ้น แต่ส่วนใหญ่จะเน้นทางด้านวิชาการหรือเทคโนโลยี ซึ่งมีเอกชนบางส่วนได้รับการถ่ายทอดวิชาการหรือเทคโนโลยีจากรัฐบาล แต่ในด้านการลงทุนนั้นรัฐบาลยังมิได้เน้นในเรื่องนี้มากนัก จึงทำให้ขยะมูลฝอยมิได้ มีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

7) กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่สนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์อย่างชัดเจนในประเทศไทย แต่รัฐบาลได้มีนโยบายและมาตรการให้มีการนำวัสดุเหลือใช้หรือผลิตภัณฑ์ที่หมดอายุกลับมาใช้เป็นวัสดุในการผลิตต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม การที่ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ที่มีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง จึงทำให้เป็นอุปสรรคค่อนข้างมาก

ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ

1. ความหมาย

ประพันธ์ (2535) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า หรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคลซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ การรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ต้องชัดเจนและอาศัยเวลาซึ่ง Carter (1978) ได้ระบุว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับมาและเก็บรวบรวมสะสมไว้

ชวาล (2526) ได้ให้ความหมายความรู้ คือ การแสดงออกของสมรรถภาพทางสมองด้านความจำ โดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

วิชัย (2526) ได้กล่าวถึงความรู้เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถรู้ได้ หรือ ระลึกได้ โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในที่นี้คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

2. แหล่งของความรู้

กิตติมา (2520) กล่าวว่า แหล่งของความรู้แบ่งออกได้ 5 แหล่ง คือ

2.1 Revealed Knowledge เป็นความรู้ที่พระเจ้าเป็นผู้ให้และเป็นความรู้ที่มตะเชื่อกันว่า ความรู้ประเภทนี้จะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ได้ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากคำสอนของศาสนาต่างๆ ซึ่งเป็นนักปราชญ์ได้ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากคำสอนของศาสนาต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นจริง เพราะเกิดจากความเชื่อ

2.2 Authoritative Knowledge เป็นความรู้ที่ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง เช่น หนังสือ พจนานุกรม การวิจัย เป็นต้น

2.3 Intuitive Knowledge เป็นความรู้ที่เกิดจากการหยั่งรู้ขึ้นมาโดยฉับพลัน เป็นความรู้ที่ได้มาด้วยตนเองทั้งที่ไม่รู้ว่าได้อย่างไร

2.4 Rational Knowledge เป็นความรู้ที่เกิดจากการคิดหาเหตุผลซึ่งแสดงความเป็นจริงอยู่ในตนเอง ปัจจัยที่ทำให้การคิดหาเหตุผลไม่ถูกต้องคือ ความลำเอียง ความสนใจและ ความชอบ

2.5 Empirical Knowledge เป็นความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส การเห็น การได้ยิน การจับต้อง และการสังเกต

3. การวัดความรู้

นิกา (2527) ระบุว่า แบบทดสอบ (Test) เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับสติปัญญาความถนัด และการเรียนรู้หรือใช้ความสามารถทางด้านต่างๆ ชุดของคำถาม (Item) ที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปเร้าหรือชักนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา และสามารถสังเกตหรือวัดได้ เนื่องจากแบบทดสอบเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดสมรรถภาพทางสมอง ดังนั้น ในการจัดจึงต้องตั้งด้วยคำถามเป็นลิ่งกระตุ้นเพื่อให้ผู้ตอบใช้ความสามารถคิดหาคำตอบ จากจำนวนคำตอบที่ถูกต้องจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบทดสอบมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุป ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ ข้อเท็จจริงและความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้อย่างถูกต้อง ชัดเจน แน่นนอน และเรียนรู้มากพอสามารถอธิบายความรู้หรือข้อเท็จจริงต่างๆ โดยสัมพันธ์กันและสามารถพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้น จนสามารถอธิบายความรู้ ข้อเท็จจริงต่างๆ เผยแพร่ออกไปให้กว้างไกลยิ่งขึ้น

กิจกรรมของเทศบาลเมืองแพร่เกี่ยวกับขยะ

1. นโยบายการบริหารงานเทศบาลเมืองแพร่

1.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

มุ่งสนองนโยบายของรัฐ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดำเนินงานให้เป็นอย่างดีด้วยความโปร่งใส ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 พันธกิจ (Mission)

1.2.1 พัฒนาการบริหารจัดการขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารจัดการที่ดีมีคุณธรรม (Good Governance)

1.2.2 ส่งเสริมด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชุมชนน่าอยู่ สวยงาม เพื่อสอดคล้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด

1.2.3 ส่งเสริมสาธารณสุขพื้นฐานและการกีฬา

1.2.4 ให้บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการให้บริการอื่นๆ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

1.3 เป้าหมาย (Goal)

ความสุขของคนเทศบาล คือ ปณิธานของเรา

1.4. นโยบาย (Policy)

ด้านงานสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม

ก. จัดให้มีการคัดแยกขยะ จัดระบบการจัดเก็บให้มีกำหนดเวลาชัดเจน

ข. จัดให้มีประกวดชุมชนสะอาด จัดให้ถนนตรอกซอยทุกแห่งเป็นพื้นที่ปลอดฝุ่น ตกแต่ง ไม้ดอกไม้ประดับให้สวยงาม โดยมอบหมายให้ชุมชนเข้าร่วมดูแล

ค. ประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นในการกำจัดขยะมูลฝอย

2. กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลเมืองแพร่ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2548-2552 ซึ่งได้รับอนุมัติจากสภาเทศบาลเมืองแพร่ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2547 จึงประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองแพร่ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2547

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองแพร่นั้นมีอยู่ทั้งหมด 9 ยุทธศาสตร์ ซึ่งในแผนยุทธศาสตร์นั้น มียุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมอยู่ด้วย

หลังจากได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์แล้ว ก็จะนำแผนยุทธศาสตร์นั้นๆ มาแปลงเป็นแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลเมืองแพร่ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติ โดยภายใต้แนวทางการปฏิบัตินั้นก็จะมีโครงการ / กิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมธนาคารขยะ

หลักการของกิจกรรมธนาคารขยะ คือ ให้สมาชิกสมัครเป็นสมาชิกของธนาคารขยะ และนำขยะรีไซเคิลมาส่งธนาคาร โดยมีเจ้าหน้าที่ทำการคัดแยกขยะและชั่งน้ำหนัก ทางธนาคารจะคิดมูลค่าของขยะเป็นจำนวนเงินและบันทึกลงในสมุดบัญชีของสมาชิกและสมาชิกสามารถนำเงินไปถอนได้เหมือนกับธนาคารทั่วไป

ประเภทขยะรีไซเคิลที่สามารถนำมาฝากกับธนาคารได้

- แก้ว ภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่มทุกชนิด
- พลาสติก ทุกประเภท เช่น ขวดโพลาลิส ท่อพีวีซี
- กระดาษทุกชนิด

2.2 กิจกรรมปุ๋ยชีวภาพ

หลักการของกิจกรรมปุ๋ยชีวภาพ คือ การนำขยะที่ย่อยสลายได้มาหมักกับกากน้ำตาล และผสมกับหัวเชื้อจุลินทรีย์

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการหมัก

- ถังน้ำที่มีฝาปิด หรือตุ่มเคลือบมีฝา
- ถุงปุ๋ย หรือกระสอบที่น้ำซึมผ่านได้
- กากน้ำตาล (โมลาท) หรือน้ำตาลทรายแดง
- หัวเชื้อจุลินทรีย์

วิธีทำปุ๋ยจุลินทรีย์

1) ใช้เศษวัสดุที่เหลือจากการบริโภค เช่น เศษปลา ซากสัตว์ เศษอาหาร ผัก สมุนไพร หuerta และอื่นๆ นำมาสับย่อยให้มีขนาดเล็กกลง ใส่ลงในถุง

2) ใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ กากน้ำตาล หรือน้ำตาลทรายแดงอย่างละ 1 ส่วน วัสดุที่เหลือจากการบริโภค 3 ส่วน ผสมกับน้ำให้เข้ากัน ใส่น้ำพอท่วมถุง นำถุงใส่ลงไปในถังปิดฝาให้สนิท

3) นำถังไปวางไว้ในที่ร่มไม่ให้ถูกแสงแดด ให้สังเกตว่าภายใน 2-3 วันจะเกิดฝ้าขาว คล้ายของดองให้หมักต่อทิ้งไว้นาน 15 วัน จะได้จุลินทรีย์ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.3 กิจกรรมผ้าป่าขยะ

วัตถุประสงค์

2.3.1 เพื่อให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

2.3.2 เป็นการช่วยลดปริมาณขยะและเสริมความรู้ให้แก่ชุมชนในเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้องเหมาะสม

2.3.3 เพื่อเป็นการสร้างรูปแบบการจัดการขยะโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

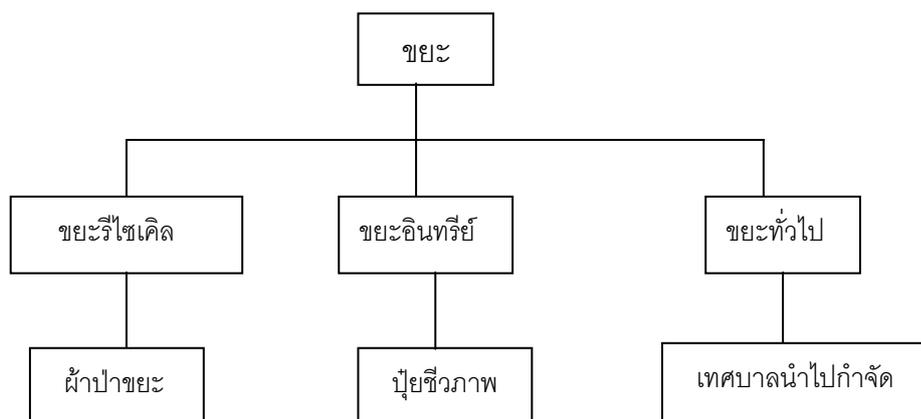
การจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะ

ก. ให้บ้านแต่ละหลังคาเรือน มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ และขยะทั่วไป (ภาพที่ 1)

ขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก โลหะเศษเหล็กต่าง ๆ

ขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร ผัก หญ้า อื่น ๆ

ขยะทั่วไป เช่น ก่อฉนวน ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุอาหาร ก่อฉนวนใส่อาหาร อื่น ๆ

ภาพที่ 1 การคัดแยกขยะตามชนิดของขยะก่อนที่จะนำไปทิ้ง

ข. กำหนดวันที่จะทำการทอดผ้าป่าขยะ ให้ประชาชนทราบ พอถึงวันที่กำหนดทอดผ้าป่าก็นำขยะรีไซเคิล มาคกแต่งเป็นองค์ผ้าป่าของแต่ละชุมชน โดยเทศบาลเป็นคนจัดหาผู้รับซื้อขยะรีไซเคิลแล้วนำเงินที่ขายได้มาทอดผ้าป่าตามแบบพิธีสงฆ์ของไทย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยยุทธ (2539) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำจัดขยะมูลฝอย กรณีศึกษาเทศบาลตำบลพินุลมั่งสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ อาชีพ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนระดับการศึกษา รายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย

อรอนงค์ (2539) ได้ศึกษา “ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ” พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดจาก 2 ปัจจัยสำคัญคือ ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล อันได้แก่ ความต้องการ ความคาดหวัง และความรู้สึกร่วมของสมาชิกที่มีต่อท้องถิ่น รวมทั้งความประสงค์ของสมาชิกต่อรายได้ ผลประโยชน์อื่น ๆ และเกียรติยศชื่อเสียง ปัจจัยภายนอกตัวบุคคลอันได้แก่ แรงผลักดันจากผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

วิรัช (2536) ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม ได้ผลสรุปว่า มีความจำเป็นในการปลูกฝังสามัญสำนึก และการรับรู้เกี่ยวกับ

สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมและมลพิษที่กำลังเกิดขึ้นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องจัดให้มีโครงการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย ควรมีการรณรงค์อย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย การแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี เพื่อนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ควรจัดตั้งขยะแยกประเภท ขณะเดียวกันการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกำจัดขยะมูลฝอย จะต้องชี้แจงเกี่ยวกับโทษของการฝ่าฝืนและมีการลงโทษกันอย่างจริงจัง

ธนพร (2538) ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยควรมีการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ในเรื่องการแยกประเภทขยะมูลฝอยรวมทั้งสร้างค่านิยมในการ พกพา ถุงหรือตะกร้าไปตลาด เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น การเพิ่มที่รองรับขยะมูลฝอยที่มีขนาดเหมาะสมให้เพียงพอในแต่ละจุด เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่และเก็บขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมทั้งเขตเทศบาล รวมทั้งจัดหาที่รองรับขยะมูลฝอยแยกประเภท

ศุภศักดิ์ (2538) ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า ครัวเรือนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในครัวเรือน ในระดับต่ำ ร้อยละ 78.5 รับรู้ข่าวสารมากกว่า 4 แหล่งขึ้นไป ร้อยละ 26.7 มีความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.2 และมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนที่ถูกต้อง ในระดับต่ำ ร้อยละ 61.0

อัครี (2537) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมกาทิ้งขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกาทิ้งขยะ ได้แก่ ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้มากเกี่ยวกับกฎระเบียบวินัยของสังคมด้านการทิ้งขยะ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายจากขยะ มีการคำนึงถึงปริมาณอันตรายจากขยะที่เกิดจากการใช้สินค้าโดยลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกลดปริมาณการใช้โฟมและนำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุด คือ กิจกรรมการประกอบอาหารและรับประทานอาหาร ด้านพฤติกรรมกาทิ้งขยะมีพฤติกรรมกาทิ้งขยะที่เหมาะสม สำหรับการพิสูจน์สมมติฐานพบว่าปัจจัยที่มีต่อความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมกาทิ้งขยะ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อาชีพ และกฎระเบียบทางสังคม ด้านการทิ้งขยะ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ นอกจากนี้ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากขยะไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อุภาศรีและประเสริฐ (2540) ศึกษาพฤติกรรมการแยก และการกำจัดขยะมูลฝอยของ ประชากรจังหวัดนนทบุรี จำนวน 412 คนพบว่า

1. พฤติกรรมการแยกขยะมูลฝอยของประชากรอยู่ในระดับต่ำ และพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องของประชากรอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแยกขยะของประชากร ได้แก่ อาชีพ การรับรู้ข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชากร ได้แก่ อาชีพ และความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย
3. กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรม เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและมีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการแยกขยะมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนพฤติกรรมการกำจัดขยะนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไปและมีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี เป็นกลุ่มพฤติกรรมที่ถูกต้องมากที่สุด
4. ปัญหาอุปสรรคของประชากร ในการแยกขยะมูลฝอย ที่พบมากที่สุดคือ มีความลำบากที่จะแยกขยะเปียก และขยะแห้งออกจากกันก่อนนำไปทิ้ง ส่วนปัญหาอุปสรรคในการกำจัดขยะคือ ไม่มีสถานที่ทิ้งขยะเพราะถังขยะรวมมีจำนวนไม่เพียงพอ

พัชรภรณ์ (2543) ศึกษาเรื่องผลกระทบของการรณรงค์การคัดแยกขยะ ในเทศบาลเมือง เชียงรายพบว่า การคัดแยกขยะมูลฝอยช่วยลดภาระและความยุ่งยากในการเก็บขนขยะมูลฝอยของ พนักงานเทศบาล โดยเจ้าหน้าที่ไม่ต้องทำการคัดแยกมูลฝอยอีกครั้งก่อนเก็บขยะมูลฝอยไปกำจัด ประชาชนมีความรู้ในเรื่องขยะอันตรายจำเป็นต้องได้รับการคัดแยกไว้ต่างหากก่อนการนำไปกำจัด ทราบความหมายของการคัดแยกมูลฝอยเป็นอย่างดีและมีความภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการ พัฒนาชุมชนให้สะอาดปราศจากขยะและเป็นระเบียบเรียบร้อย

ลักษณะพื้นที่ศึกษา

การศึกษากิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้เลือกชุมชนที่ศึกษา 3 ชุมชน ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ชุมชนวัดหลวง

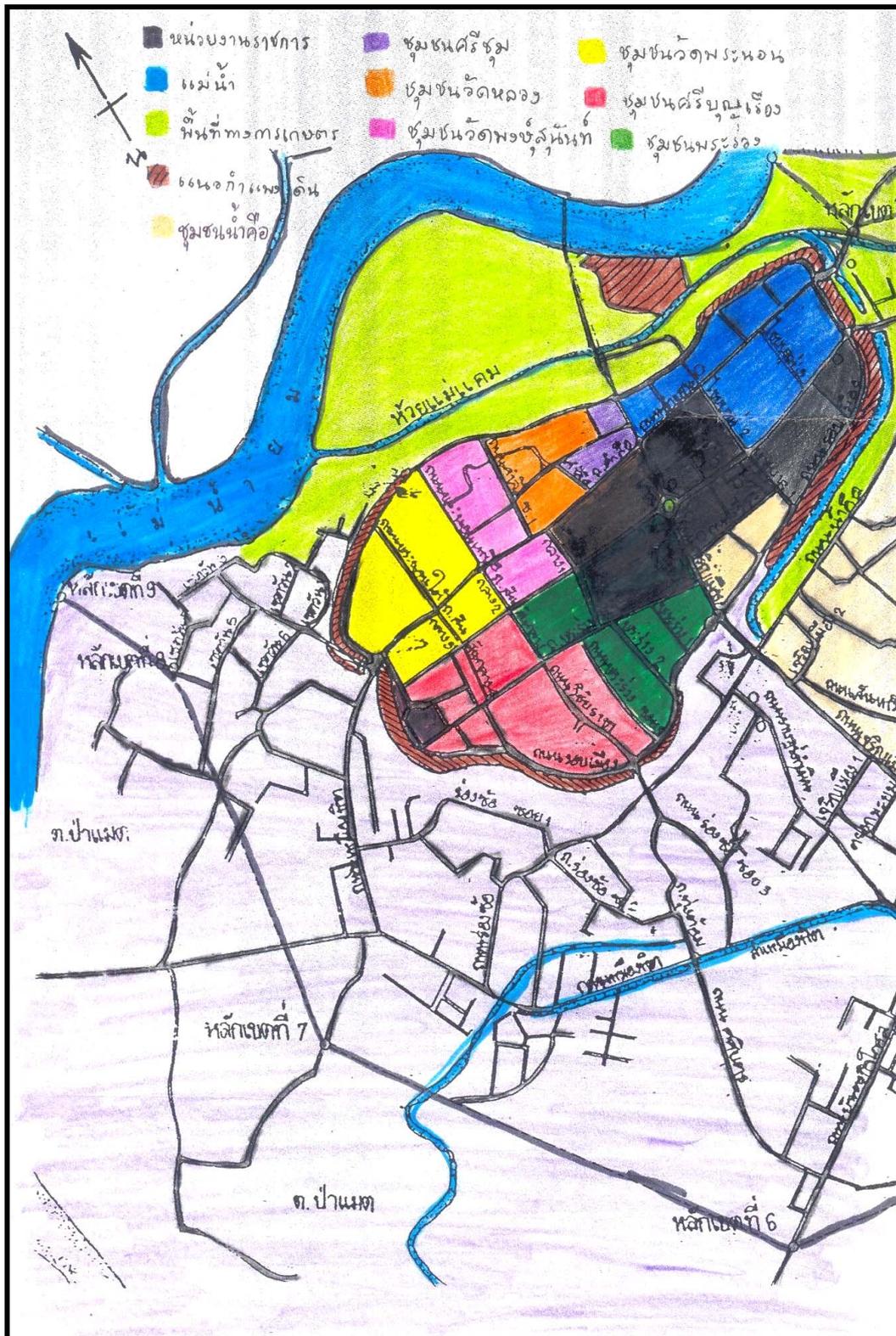
อาณาเขตติดต่อ	ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	แม่น้ำยม
	ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ชุมชนศรีชุม
	ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์
	ทิศใต้	ติดต่อกับ	สถานีราชการ

ชุมชนวัดหลวง เป็นชุมชน ๑ แห่ง ในตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นชุมชนที่เก่าแก่ดั้งเดิม อยู่ในเขตพื้นที่เมืองเก่า มีบ้านเมืองอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มีวัดหลวง ซึ่งเป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุด สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นพร้อมกับเมืองแพร่ ชุมชนนี้มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 115 หลังคาเรือน จำนวนประชากรประมาณ 315 คน

ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์

อาณาเขตติดต่อ	ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	แม่น้ำยม
	ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ชุมชนวัดหลวง
	ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ชุมชนพระนอน
	ทิศใต้	ติดต่อกับ	ชุมชนพระร่วง

ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ เป็นชุมชน ๑ แห่ง ในตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เดิมรวมอยู่กับชุมชนวัดหลวง แต่ได้แยกออกมาตั้งเป็นชุมชนใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2547 เป็นชุมชนขนาดเล็ก อยู่ในเขตพื้นที่เมืองเก่า มีวัดพงษ์สุนันท์ ซึ่งสันนิษฐานว่า เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดรองจากวัดหลวง มีบ้านวงศ์บุรี ซึ่งเป็นบ้านที่มีอายุประมาณ 100 ปี ที่มีความสวยงามมาก ชุมชนนี้มีจำนวนหลังคาเรือน 96 หลังคาเรือน จำนวนประชากรประมาณ 287 คน

ภาพที่ 2 แผนที่ชุมชนวัดหลวง วัดพญาคันคัง และวัดพระนอน
 ที่มา : กองช่าง เทศบาลเมืองแพร่

ชุมชนวัดพระนอน

อาณาเขตติดต่อ	ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์
	ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ชุมชนศรีบุญเรือง
	ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	กำแพงเมือง
	ทิศใต้	ติดต่อกับ	กำแพงเมือง

ชุมชนวัดพระนอน เป็นชุมชน ๆ หนึ่ง ในตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่เป็นชุมชนที่เก่าแก่ อยู่ในเขตพื้นที่เมืองเก่า มีวัดพระนอนที่มีวัดพระนอนองค์ใหญ่ เดิมชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีการทำ (ตี) ชันเงิน ซึ่งเป็นการทำแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว แต่ปัจจุบันการทำ (ตี) ชันเงินลดเหลือน้อยลง ชุมชนนี้มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 115 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากร 562 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ดังภาพที่ 3 อธิบายได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (X)

- ด้านสังคม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ประสบการณ์เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมภายในชุมชน

- ด้านปัจจัยความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะ

ตัวแปรตาม (Y)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะในด้านการเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น ด้านการคัดแยกขยะก่อนที่จะทิ้งลงถังขยะ ด้านการนำขยะที่คัดแยกเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ ด้านการช่วยบริจาคเงิน หรือนำอาหาร ของหวาน นำดื่มเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

สมมติฐานในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกรอบแนวความคิดในการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
2. อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
3. อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
4. รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
5. การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
6. การย้ายถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
7. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะมากหรือน้อย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
8. ประสบการณ์การเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
9. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมผ้าป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน
10. การเป็นสมาชิกทางภายในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาล เกี่ยวกับ ฟ้าป่าขยะของชุมชน โดยใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถาม สำหรับสัมภาษณ์ประชาชนใน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดหลวง วัดพงษ์สุนันท์ วัดพระนอน
2. เครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ประกอบ และโปรแกรมคำนวณทางสถิติ

วิธีการ

1. เมื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินโครงการฟ้าป่าขยะชุมชนให้ได้ตามวัตถุประสงค์ในข้อนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอน คือ

1.1 ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตำรวจสภาพพื้นที่โดยทั่วไปของชุมชนทั้ง 3 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ ได้แก่ ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน และนโยบายการบริหารงานของเทศบาลเมืองแพร่

1.2 การกำหนดเป้าหมายในการศึกษา เป้าหมายในการศึกษา คือ ประชาชนทั้ง 3 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ ได้แก่ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนพระนอน

2. การสร้างแบบสอบถาม

นำวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มาเป็นตัวกำหนดเนื้อหาและตัวชี้วัด โดยศึกษาจากหลักการแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

3. การทดสอบแบบสอบถาม ทดสอบแบบสอบถาม 30 ชุดกับชุมชนศรีชุม ซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนที่ศึกษา เพื่อทดสอบความถูกต้องในการปรับปรุงเหมาะสม

4. ศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน เพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ในข้อนี้ ได้ดำเนินการ คือ

เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในชุมชน โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและผลจากการเข้าไปมีส่วนร่วม

ใช้สูตรของ Yamane (1973)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n หมายถึง จำนวนครัวเรือนที่ต้องการ

N หมายถึง จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง กำหนดให้เท่ากับ

0.05

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านที่ศึกษาทั้งหมด คำนวณได้ดังนี้

จากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$n = \frac{344}{1 + 344(0.05)^2}$$

$$= 184.94 \approx 185$$

จากจำนวนตัวอย่างที่ได้ นำมากระจายในแต่ละกลุ่มชุมชน ตัวอย่างได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนครัวเรือนตัวอย่างแยกตามชุมชน

ลำดับที่	ชื่อชุมชน	จำนวนครัวเรือน ¹	จำนวนตัวอย่าง ²
1	วัดหลวง	115	62
2	วัดพงษ์สุนันท์	96	52
3	วัดพระนอน	133	71
รวม	-	344	185

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าพิสัย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 พิสูจน์สมมติฐาน โดยใช้ Chi – Square test

5.3 การจัดกลุ่มตัวแปร

5.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละ

5.3.2 พิสูจน์สมมติฐาน โดยใช้ Chi – Square test เพื่อ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล ตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้ได้จัดแบ่งกลุ่มโดยใช้คุณลักษณะของตัวแปรที่สามารถแบ่งกลุ่มได้ชัดเจน เช่น เพศ แบ่งเป็นเพศชาย เพศหญิง เป็นต้น

5.3.3 การจัดกลุ่มตัวแปรที่นำมาทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวแปรใหม่ในการ พิสูจน์สมมติฐาน โดยใช้ Chi – Square Test เพื่อให้ง่ายต่อการพิสูจน์สมมติฐาน โดยมีตัวแปรที่ได้จัดกลุ่มใหม่ จำนวน 7 ตัวแปร ดังนี้

- 1) อายุ จัดกลุ่มเป็น กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ,41-50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป
- 2) อาชีพ จัดกลุ่มเป็น กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ,ไม่ได้รับราชการ และกลุ่มรับราชการ
- 3) รายได้ จัดกลุ่มเป็น กลุ่มที่ไม่มีรายได้ ,ต่ำกว่า 10,000 บาท และกลุ่มสูงกว่า 10,001 บาท

4)ระดับการศึกษา จัดกลุ่มเป็น กลุ่มที่ไม่ได้เรียน ,ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนปลาย และกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า

5) การย้ายถิ่น จัดกลุ่มเป็น กลุ่มที่เป็นคนในพื้นที่ และกลุ่มย้ายมาจากที่อื่น คัดเลือกตัวแปรที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่ำกว่า 20 ปี เป็นกลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น และสูงกว่า เป็นกลุ่มที่เป็นคนในพื้นที่

6) ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ จัดกลุ่มเป็น กลุ่มที่มีความรู้น้อย และมีความรู้มาก โดยผู้วิจัยคัดแยกกลุ่มที่มีความรู้น้อย คือตอบถูกต้องต่ำกว่า ร้อยละ 80.0 กลุ่มที่มีความรู้มากได้แก่กลุ่มที่ตอบถูกมากกว่า ร้อยละ 80.0 ขึ้นไป

5.3.4 ระดับความรู้ในการคัดแยกขยะ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้ ร้อยละ 80.00 – 100.00 มีความรู้ในระดับมาก ต่ำกว่าร้อยละ 80.00 มีความรู้ในระดับน้อย

ผลและวิจารณ์ผล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ผลข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์การกระจายของข้อมูล จำนวนความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์ความสอดคล้องของสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ไคสแควร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 185 คน ได้แบ่งผลการวิจัยออกมาดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน

ตอนที่ 4 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ด้านสังคม

ข้อมูลด้านสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชน ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 3 และสามารถอธิบายรายละเอียดดังนี้

เพศ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 เป็นเพศชาย 75 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นชุมชน พบว่า มีความคล้ายคลึงกันคือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คือร้อยละ 61.3 ,61.5 และ 56.3 สำหรับชุมชนวัดหลวง , ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านสังคมของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชุมชน

ข้อรายการ	ชุมชนวัดหลวง		ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์		ชุมชนวัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
(n=185)								
เพศ								
ชาย	24	38.7	20	38.5	31	43.7	75	40.5
หญิง	38	61.3	32	61.5	40	56.3	110	59.5
อายุ(ปี)								
น้อยกว่า20	1	1.6	1	1.9	3	4.2	5	2.7
21-30	-		2	3.9	5	7.0	7	3.8
31-40	6	9.7	9	17.3	15	21.1	30	16.2
41-50	20	32.3	18	34.6	18	25.4	56	30.3
51ปีขึ้นไป	35	56.5	22	42.3	30	42.3	87	47.0
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน)								
1-3 คน	41	66.1	31	59.6	47	66.2	119	64.3
มากกว่า 3 คนขึ้นไป	21	33.8	21	40.4	24	33.8	66	35.7
อาชีพ								
ไม่ได้ประกอบ								
อาชีพ	5	8.1	-	-	10	14.1	15	8.1
ทำไร่	-	-	-	-	1	1.4	1	0.5
ทำนา	1	1.6	-	-	-	-	1	0.5
เลี้ยงสัตว์	-	-	1	1.9	2	2.8	3	1.6
รับจ้าง	14	22.6	21	40.4	24	33.8	59	31.9
ค้าขาย	13	21.0	15	28.9	13	18.3	41	22.2
รับราชการ	29	46.8	15	28.9	21	29.6	65	35.1
ระดับการศึกษา								
ไม่ได้ศึกษา	2	3.2	-	-	3	4.2	5	2.7
ประถมศึกษา	13	21.0	21	40.4	16	22.5	50	27.0
มัธยมศึกษา								
ตอนต้น	17	27.4	8	15.4	22	31.0	47	25.4
มัธยมศึกษา								
ตอนปลาย/ปวช.	3	4.8	8	15.4	10	14.1	21	11.4

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อรายการ	ชุมชนวัดหลวง		ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์		ชุมชนวัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปวส. ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	1	1.6	4	7.7	5	7.0	10	5.4
ระยะเวลาในการอาศัย อยู่ในชุมชน(ปี)								
น้อยกว่า5ปี	3	4.8	3	5.8	16	22.5	22	11.9
6-10ปี	4	6.5	2	3.9	3	4.2	9	4.9
11-15ปี	3	4.8	3	5.8	3	4.2	9	4.9
16-20ปี	3	4.8	4	7.7	6	8.5	13	7.0
มากกว่า20ปี	49	79.0	40	76.9	43	60.6	132	71.4

อายุ โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาคือ มีช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.3 และมีช่วงอายุน้อยกว่า 20 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.7 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายชุมชนแล้วก็พบในรายละเอียดกับทุกชุมชน โดย ชาวบ้านชุมชนวัดหลวง อยู่ในช่วงอายุ 51 ปี ขึ้นไปมากที่สุดโดยการเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นๆ คือ ร้อยละ 56.5 เปรียบเทียบกับ 42.3 และ 42.3 สำหรับชุมชนวัดพงษ์สุนันท์และชุมชนวัดพระนอน ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1-3 คน โดยชุมชนพระนอนและชุมชนวัดหลวง มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1-3 คน มากที่สุดใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 66.2 และ 66.1 ตามลำดับ

อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 35.1 มีอาชีพรับราชการ รองลงมาตามลำดับ คือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 31.9 และอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 22.2 อาชีพที่มีผู้ตอบน้อยที่สุดคือ อาชีพทำไร่ และอาชีพทำนายน้อยที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 0.5 เท่านั้น เมื่อแยกออกเป็นชุมชนพบว่า มีความแตกต่างกันออกไปคือชุมชนวัดหลวง ประกอบ

อาชีพรับราชการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.8 ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.8 ชาวชุมชนวัดพระนอน ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.8

ระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.1 ของผู้ตอบแบบสอบถาม จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า รองลงมาตามลำดับ คือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 25.4 และที่ไม่ได้รับการศึกษามีอยู่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.7 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายชุมชน พบว่า มีลักษณะแตกต่างกันออกไปคือ ชุมชนวัดหลวง จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.9 ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.4 และ ชุมชนวัดพระนอน จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 31.0

ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชน โดยภาพรวมพบว่าส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 71.4 อาศัยอยู่ในชุมชน มามากกว่า 20 ปีแล้ว และรองลงมาตามลำดับ คือ อาศัยอยู่ในชุมชน น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.9 และที่อยู่อาศัยมานาน 6-10 ปี กับ 11-15 ปี มีอยู่น้อยที่สุด เช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 4.9 เท่ากัน และ เมื่อแยก พิจารณาออกเป็นรายชุมชน ก็พบในทำนองเดียวกันทุกชุมชน โดยชุมชนวัดหลวงอยู่อาศัยมานานมากกว่า 20 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 79.0 รองลงมาได้แก่ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอนคิดเป็นร้อยละ 76.9 และ 60.6 ตามลำดับ

2. ด้านเศรษฐกิจ

จากการตอบแบบสอบถาม จำนวนผู้ตอบ 185 คน ซึ่งในแบบสอบถามได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย และรายได้ของครัวเรือน ของแต่ละชุมชน ผลจากการตอบแบบสอบถามสามารถแสดงรายละเอียดได้ในตารางที่ 4 และสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชุมชน

(n=185)

ข้อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	รายได้จากการประกอบอาชีพ							
(บาทต่อเดือน)								
ไม่มีรายได้	5	8.1	4	7.7	8	11.3	17	9.2
ต่ำกว่า5,000	9	14.5	9	17.3	13	18.3	31	16.8
5,001-10,000	17	27.4	24	46.2	27	38.0	68	36.8
10,001-15,000	11	17.7	4	7.7	13	18.3	28	15.1
15,001-20,000	18	29.0	9	17.3	9	12.7	36	19.5
มากกว่า 20,001	2	3.2	2	3.9	1	1.4	5	2.7
รายจ่าย(บาทต่อเดือน)								
ต่ำกว่า5,000	14	22.6	14	26.9	17	23.9	45	24.3
5,001-10,000	21	33.9	23	44.2	31	43.7	75	40.5
10,001-15,000	12	19.4	6	11.5	18	25.4	36	19.5
15,001-20,000	14	22.6	8	15.4	4	5.6	26	14.1
มากกว่า20,001	1	1.6	1	1.9	1	1.4	3	1.6
รายได้รวมของ								
ครัวเรือน(บาทต่อเดือน)								
ต่ำกว่า5,000	5	8.1	6	11.5	7	9.9	18	9.7
5,001-10,000	10	16.1	13	25.0	16	22.5	39	21.1
10,001-15,000	11	17.7	9	17.3	26	36.6	46	24.9
15,001-20,000	10	16.1	9	17.3	9	12.7	28	15.1
มากกว่า20,001	26	41.9	15	28.9	13	18.3	54	29.2

รายได้จากการประกอบอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมาคือมีรายได้ระหว่าง 15,001- 20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และที่มีรายได้มากกว่า 20,001 บาท มีอยู่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.7 และเมื่อแยกพิจารณาออกเป็นรายชุมชนพบว่า

ชุมชนวัดหลวงมีรายได้ ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคือมีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 27.4

ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ ส่วนใหญ่ มีรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาคือมีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน กับมีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 17.3 เท่ากัน

ชุมชนวัดพระนอนส่วนใหญ่ มีรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาคือ มีรายได้ ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน กับมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 18.3 เท่ากัน

รายจ่าย โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 40.5 มีรายจ่ายระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน รองลงไปมีรายได้ในช่วงตั้งแต่ 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.3 และที่มีรายจ่ายมากกว่า 20,001 บาท มีอยู่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.6 และเมื่อแยกพิจารณาออกเป็นชุมชนพบว่า ชุมชนวัดหลวง มีรายจ่ายมากที่สุดคือ ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 33.9 ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ มีรายจ่ายมากที่สุดคือ ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 44.2 ส่วนชุมชนวัดพระนอน มีรายจ่ายมากที่สุดคือ ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 43.7

รายได้รวมของครัวเรือน โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 29.2 มีรายได้รวมของครัวเรือนมากกว่า 20,001 บาทต่อเดือนรองลงไปได้แก่ มีรายได้รวมในช่วง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.9 และที่มีรายได้รวมในช่วงตั้งแต่ 5,000 บาท มีอยู่น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.7 และเมื่อแยกพิจารณาออกเป็นชุมชนพบว่า

ชุมชนวัดหลวงมีรายได้รวมของครัวเรือน มากที่สุดคือ มากกว่า 20,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 41.9 รองลงมา มีรายได้ 10,001-15,000 บาทต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 17.7

ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ มีรายได้รวมของครัวเรือน มากที่สุดคือ มากกว่า 20,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 28.9 รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25.0

ชุมชนวัดพระนอน มีรายได้รวมของครัวเรือน มากที่สุดคือ ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 22.5

ทั้งนี้เนื่องจากว่าส่วนใหญ่ชุมชนวัดหลวง ประกอบอาชีพรับราชการซึ่งมีรายได้ที่แน่นอน มากกว่าชุมชนอื่น ซึ่งส่วนใหญ่ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์และชุมชน วัดพระนอน มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน ประกอบกับข้อมูลของระดับการศึกษา พบว่า ชาวชุมชนวัดหลวง จบปริญญาตรีหรือสูงกว่ามากที่สุด รองลงมาคือชุมชนวัดพระนอน และชุมชนวัดพงษ์สุนันท์

3. ด้านพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ข้อมูลทางพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมงานสาธารณชุมชนในรอบปี การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ การแผ้วถาง ตัดหญ้า ถนนในบริเวณชุมชน การเก็บขยะมูลฝอย ในกิจกรรมผ้าป่าขยะ การได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะ การเข้าร่วมกิจกรรม ความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 5 และสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่มโดยภาพรวมจากจำนวน 185 คน พบว่าส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด คิดเป็นร้อยละ 74.1 และเป็นสมาชิกกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 30.0 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายชุมชนก็พบในทำนองเดียวกันทุกชุมชน ในจำนวนที่เป็นสมาชิกนั้นพบว่าส่วนใหญ่เป็น สมาชิกกลุ่ม อสม.มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงไปตามลำดับคือกลุ่มอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.1 สมาชิก ตำรวจชุมชน / ตำรวจบ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 11.5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ชุมชน
บริเวณตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

(n=185)

ข้อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม								
ไม่เป็น	46	74.2	39	75.0	52	73.2	137	74.1
เป็น	16	25.8	13	25.0	19	26.8	48	26.0
ผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่ม อยู่ในกลุ่มของ								
อสม.	8	50.0	9	64.3	10	45.5	27	51.9
กองทุนหมู่บ้าน	3	18.8	1	7.2	2	9	6	11.5
ตำรวจชุมชน/ ตำรวจบ้าน	1	6.2	1	7.1	6	27.3	8	15.4
อื่นๆ	50	25	41	21.4	53	18.2	144	21.2
การเคยเข้าร่วมงาน สาธารณชุมชนใน รอบปีปลูกต้นไม้								
เคย	13	21.0	17	32.7	24	33.8	54	29.2
ไม่เคย	49	79.0	35	67.3	47	66.2	131	70.8
การเคยเข้าร่วมงาน สาธารณะของชุมชน แคว้นกลาง								
เคย	14	22.6	18	34.6	27	38.0	59	31.9
ไม่เคย	48	77.4	34	65.4	44	62.0	126	68.1
การเคยเข้าร่วมงาน สาธารณะของชุมชน เก็บขยะมูลฝอย								
เคย	26	41.9	19	36.5	27	38.0	72	38.9
ไม่เคย	36	58.1	33	63.5	44	62.0	113	61.1

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n=185)

ชื่อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การเคยได้รับข่าวสาร								
ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม								
ฝ่าป่าขยะชุมชน								
เคย	46	74.2	41	78.9	61	85.9	148	80.0
ไม่เคย	16	25.8	11	21.2	10	14.1	37	20.0
แหล่งที่ได้รับข่าวสาร								
ประธานชุมชน /								
คณะกรรมการ ฯ	25	40.3	24	46.2	29	40.9	78	42.2
เพื่อนบ้าน/ญาติ	38	61.3	33	63.5	40	56.3	111	60.0
เจ้าหน้าที่ทาง								
ราชการ	14	22.6	18	34.6	17	23.9	49	26.5
หอกระจายข่าว /								
เสียงตามสาย/รถ								
ประชาสัมพันธ์	45	72.6	48	92.3	53	74.7	146	78.9
วิทยุ	16	25.8	11	21.2	14	19.7	41	22.2
โทรทัศน์	-		-		-		-	
หนังสือพิมพ์ /								
วารสาร	5	8.1	5	9.6	20	28.2	30	16.2
การรับการอบรม								
เกี่ยวกับการคัดแยก								
ขยะในกิจกรรมฝ่าป่าขยะ								
เคย	10	16.1	13	25.0	17	23.9	40	21.6
ไม่เคย	52	83.9	39	75.0	54	76.1	145	78.4
กรณีเคยได้รับการอบรม								
จากหน่วยงานของ								
กองสาธารณสุข								
และสิ่งแวดล้อม								
เทศบาลเมืองแพร่	44	70.0	45	86.5	50	70.4	139	75.0
อื่นๆ	18	30.0	7	13.5	21	29.6	46	25.0

การเข้าร่วมงานสาธารณชุมชนในรอบปี ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ โดยภาพรวมพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบไม่เคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 70.8 เคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 29.2 และพบว่า ชาวชุมชนวัดหลวงเข้าร่วมงานน้อยกว่าชาวชุมชนอื่น คิดเป็นร้อยละ 21.0

การเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน แฝ้วถาง ตัดหญ้า ถนนในบริเวณชุมชน โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่แล้วไม่เคยเข้าร่วมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.1 เคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 31.9 และพบว่าชาวชุมชนวัดหลวง เข้าร่วมงานมากกว่าชาวชุมชนอื่น คิดเป็นร้อยละ 77.4 ชุมชนวัดพระนอนเข้าร่วมน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.0

การเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เก็บขยะมูลฝอย ในกิจกรรมผ้าป่าขยะ โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 61.1 เคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 38.9 และพบว่าชุมชนวัดพระนอน เข้าร่วมงานมากกว่าชาวชุมชนอื่น

การได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 80.0 โดยได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/รถประชาสัมพันธ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.9 รองลงมาตามลำดับคือได้รับข่าวจาก เพื่อนบ้าน/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 60.0 จากประธานชุมชน/คณะกรรมการชุมชน คิดเป็นร้อยละ 42.2 จากเจ้าหน้าที่ทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 26.5 จากวิทยุมีน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22.2 ซึ่งเป็นไปทำนองเดียวกับทุกชุมชน และเป็นที่น่าสนใจว่า แหล่งข่าวจากหนังสือพิมพ์/วารสารคิด มีน้อย คิดเป็นร้อยละ 16.2 และไม่มีผู้ตอบในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์

การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยได้รับการอบรม คิดเป็นร้อยละ 78.4 และที่ได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 21.6 โดยผู้ที่เคยได้รับการอบรมส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจาก กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองแพร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.0 และอื่นๆ อีกคิดเป็นร้อยละ 25 เมื่อแยกพิจารณาตามชุมชน พบว่าชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ ได้รับการอบรมจากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.5

ความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะโดยการแบ่งขยะเป็น 3 ชนิด(ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย) โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะโดยการแบ่งขยะเป็น 3 ชนิด(ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย) คิดเป็นร้อยละ 87.0 และไม่มีความรู้ในการคัดแยกขยะ คิดเป็นร้อยละ 13.0

การเข้าร่วมกิจกรรมฝ่าป่าขยะชุมชน โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าร่วมและไม่เคยเข้าร่วม มีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยไม่เคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 50.8 และเคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ 49.2 มีจำนวนครั้งในการเข้าร่วม 1-3 ครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.9 โดยชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ทั้งหมด ได้เข้าร่วม 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 76 ส่วนชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดหลวง เข้าร่วมมากกว่า 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54.9 และร้อยละ 53.2 ตามลำดับ

ความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมฝ่าป่าขยะ ส่วนใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย ต่อความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมฝ่าป่าขยะแล้วชุมชนจะมีปริมาณขยะลดลง คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ

การศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะของประชาชน จากแบบสอบถามผู้วิจัย ได้กำหนดคะแนน ในการให้คือ ถ้าตอบถูกให้ค่าคะแนน 1 คะแนน ตอบผิดให้ค่าคะแนน 0 คะแนน โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลของการตอบถูก และตอบผิดเป็นจำนวน และร้อยละ ในการตอบถูก และตอบผิดในแต่ละข้อรายการ ซึ่ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงผลในตาราง ที่ 6 ดังต่อไปนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ โดยเฉลี่ยแล้ว คิดเป็นร้อยละ 89.5 แสดงว่าส่วนใหญ่แล้วประชาชนทั้งสามชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะที่ดี เพราะส่วนใหญ่ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามมีอายุมาก และยังคงคล้อยกับการสำรวจการมีความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะ โดยการแบ่งขยะเป็น 3 ชนิด (ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย) ซึ่งพบว่าผู้ที่มีความรู้คิดเป็นร้อยละ 87.0 เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและรองลงมา คือ กลุ่มที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีหลักสูตรการสอนวิชาสุขศึกษา ทำให้ประชาชนมีความรู้ในการคัดแยกขยะที่ได้อยู่แล้ว แต่ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะของประชาชนในส่วนใหญ่คงไม่ใช่ผลที่มาจาก การเข้ารับการอบรมการคัดแยกขยะ เนื่องจากผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ในกิจกรรมผ้าป่าขยะ ข้อรายการที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้มากที่สุดคือข้อที่ 1) ขยะคือของที่เรานำไปใช้ประโยชน์แล้ว มีผู้ตอบถูกทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนข้อที่ 6) ขยะประเภทอินทรีย์ เช่นเศษอาหาร เศษพืช ผักผลไม้ ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ 99.5 ข้อที่ 14) การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้มีปริมาณขยะน้อยลง มีผู้ตอบถูกเหมือนกัน คิดเป็นร้อยละ 99.5 ส่วนในข้อรายการที่มีผู้ตอบถูกน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ 11) รถขนขยะไม่สามารถเข้าไปเก็บขยะมูลฝอยได้ทั่วถึง ทำให้ขยะในชุมชนมีจำนวนมาก มีผู้ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 65.4

เมื่อจำแนกตามแต่ละชุมชนพบว่าโดยเฉลี่ยแล้ว ชุมชนวัดหลวงมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.2 รองลงมาคือชาวชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 90.3 และชุมชนวัดพระนอน คิดเป็นร้อยละ 84.8 ดังนั้น จึงเห็นว่าควรให้ความรู้ความเข้าใจกับชุมชนวัดพระนอนเพื่อให้มีความเข้าใจในการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะของประชาชนในเขตชุมชน วัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนพระนอน ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ข้อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.ขยะถือของที่เราไม่ได้ ใช้ประโยชน์แล้ว	62	100.0	52	100.0	71	100.0	185	100
2.ของในบ้านที่ท่านไม่ ใช้ประโยชน์แล้วท่าน นำมาทิ้งลงถึงขยะ ทั้งหมด	52	83.9	42	80.8	49	69.8	143	77.3
3.การคัดแยกชนิด ประเภท(ขยะอินทรีย์ รีไซเคิลและขยะทั่วไป) ก่อนทิ้ง	62	100.0	51	98.1	65	91.5	178	96.2
4.ขยะที่ได้คัดแยก แบ่งเป็น3ชนิด ประเภท ขยะอินทรีย์ รีไซเคิล ทั่วไป	61	98.4	51	98.1	66	93.0	178	96.2
5.ขยะที่นำมาทิ้งมี ปริมาณน้อยกว่าตอนที่ ยังไม่ได้คัดแยก ชนิด ประเภทขยะ	62	100.0	48	92.3	65	91.5	175	94.6
6.ขยะประเภทอินทรีย์ เช่นเศษอาหาร เศษพืช ผักผลไม้ ฯลฯ	62	100.0	52	100.0	70	98.6	184	99.5
7.ขยะประเภทอินทรีย์ได้ นำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก ชีวภาพ ใช้ในครัวเรือน	53	85.5	41	78.8	50	70.4	144	77.8
8.ขยะประเภทรีไซเคิล เช่น เศษกระป๋อง เศษผ้า	62	100.0	51	98.1	67	94.4	180	97.3

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ชื่อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. ได้นำขยะประเภท รีไซเคิลมาร่วมกิจกรรม								
ผ้าป่าขยะชุมชน	57	91.9	43	82.7	56	78.9	156	84.3
10. ขยะประเภททั่วไป								
เช่นแบตเตอรี่ถ่านไฟฉาย	58	93.5	45	86.5	60	84.5	163	88.1
11. รถขนขยะไม่สามารถ เข้าไปเก็บขยะมูลฝอยได้ ทั่วถึงทำให้ขยะในชุมชน มีจำนวนมาก	56	90.3	27	51.9	38	53.5	121	65.4
12. การคัดแยกชนิด ประเภทขยะทำให้ ปริมาณขยะในชุมชน ลดลง	62	100.0	52	100.0	68	95.8	182	98.4
13. ขยะรีไซเคิลสามารถ นำไปขายและมีรายได้ เพิ่มขึ้น	57	91.9	51	98.1	62	87.3	170	91.9
14. การคัดแยกขยะ ก่อนทิ้งทำให้มี ปริมาณขยายน้อยลง	62	100.0	52	100.0	70	98.6	184	99.5
15. การคัดแยกขยะที่ดี คือแยกเป็นขยะที่ขาย ได้กับขายไม่ได้	55	88.7	43	82.7	49	69.0	147	79.5
16. ขยะที่ขายไม่ได้ ได้แก่เศษอาหาร ซากพืช ซากสัตว์	55	88.7	45	86.5	51	71.8	151	81.6
17. ผ้าป่าขยะคือกลวิธี หนึ่งทำให้รู้จักคัดแยก ขยะ	60	96.8	52	100.0	70	98.6	182	98.4

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	18.ผ้าป่าขยะเป็นวิธีที่ทำให้ผู้รับซื้อขยะและชาวบ้านได้พบปะกันโดยตรง	53	85.5	47	90.4	56	78.9	156
รวมเฉลี่ย	58	94.2	47	90.3	60	84.8	165.5	89.5

เหตุที่ทำให้ประชาชนในชุมชนวัดหลวงมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมากที่สุด ทั้งนี้เพราะจากข้อมูลทั่วไปด้านสังคม พบว่าประชาชนในชุมชนวัดหลวง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด เช่น ครูในสังกัดเทศบาล หรือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเทศบาลเมืองแพร่ และสาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนวัดหลวง จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มากที่สุด ทำให้ประชาชนในชุมชนวัดหลวงมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมากกว่าชุมชนอื่น

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

การสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะ ดังรายละเอียดตารางที่ 7 พบว่าส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะ คิดเป็นร้อยละ 70.3 โดยชุมชนวัดหลวงส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.6 รองลงมาตามลำดับคือชุมชนวัดพระนอนและชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 70.4 และ 67.3 ตามลำดับ

การร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมวางแผนในการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นการประชุมวางแผนในการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 71.9 โดยชุมชนที่ไม่เคยร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมวางแผนในการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดพระนอน คิดเป็นร้อยละ 74.6 รองลงมาตามลำดับคือ ชุมชนวัดหลวง และชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 71.0 และ 69.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน จำแนกตามชุมชน (n=185)

ข้อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.การเข้าร่วมประชุม								
วางแผนการจัดกิจกรรม								
ไม่เคย	45	72.6	35	67.3	50	70.4	130	70.3
เคย	17	27.4	17	32.7	21	29.6	55	29.7
2.การร่วมแสดงความคิดเห็น								
ในการประชุมวางแผน								
การจัดกิจกรรม								
ไม่เคย	44	71.0	36	69.2	53	74.6	133	71.9
เคย	18	29.0	16	30.8	18	25.4	52	28.1
3.การคัดแยกประเภทหรือ								
ชนิดของขยะในบ้านก่อนทิ้ง								
ไม่เคย	28	45.2	16	30.8	25	35.2	69	37.3
เคย	34	54.8	36	69.2	46	64.8	116	62.7
4.การแยกถังขยะตาม								
ประเภท/ชนิดของขยะ								
ไม่เคย	28	45.2	16	30.8	20	28.2	64	34.6
เคย	34	54.8	36	69.2	51	71.8	121	65.4
5.การนำขยะที่คัดแยก								
(ขยะรีไซเคิล)เข้าร่วมกิจกรรม								
ไม่เคย	33	53.2	27	51.9	34	47.9	94	50.8
เคย	29	46.8	25	48.1	37	52.1	91	49.2
6.การชักชวนเพื่อนบ้าน								
ให้เข้าร่วมกิจกรรม								
ไม่เคย	35	56.5	30	57.7	36	50.7	101	54.6
เคย	27	43.5	22	42.3	35	49.3	84	45.4
7.การนำอาหารเลี้ยง								
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม								
ไม่เคย	48	77.4	41	78.8	56	78.9	145	78.4
เคย	14	22.6	11	21.2	15	21.1	40	21.6

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8.การนำของหวาน								
เลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม								
ไม่เคย	52	83.9	42	80.8	59	83.1	153	82.7
เคย	10	16.1	10	19.2	12	16.9	32	17.3
9.การนำน้ำดื่มเลี้ยง								
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม								
ไม่เคย	51	82.3	42	80.8	58	81.7	151	81.6
เคย	11	17.7	10	19.2	13	18.3	34	18.4
10.การอาสาช่วยงาน								
พาหนะเข้าร่วมกิจกรรม								
ไม่เคย	54	87.1	45	86.5	62	87.3	161	87.0
เคย	8	12.9	7	13.5	9	12.7	24	13.0
11.การประชุม								
ประเมินผล								
การดำเนินการ								
ไม่เคย	47	75.8	38	73.1	52	73.2	137	74.1
เคย	15	24.2	14	26.9	19	26.8	48	25.9
12.การร่วมเสนอแนะ								
ความคิดเห็นของ								
การประเมินผล								
กิจกรรม								
ไม่เคย	49	79.0	38	73.1	55	77.5	142	76.8
เคย	13	21.0	14	26.9	16	22.5	43	23.2
13.การประเมินผล								
การดำเนินการ								
ไม่เคย	50	80.6	43	82.7	54	76.1	147	79.5
เคย	12	19.4	9	17.3	17	23.9	38	20.5

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	14.การพบเห็น เจ้าหน้าที่ประเมิน กิจกรรม							
ไม่เคย	39	62.9	33	63.5	42	59.2	114	61.6
เคย	23	37.1	19	36.5	29	40.8	71	38.4
15.การแนะนำเพื่อนบ้าน ให้คัดแยกขยะก่อนทิ้ง								
ไม่เคย	33	53.2	29	55.8	39	54.9	101	54.6
เคย	29	46.8	23	44.2	32	45.1	84	45.4
16.การบริจาคเงินเพื่อ สมทบทุนการเลี้ยงอาหาร								
ไม่เคย	29	46.8	30	57.7	42	59.2	101	54.6
เคย	33	53.2	22	42.3	29	40.8	84	45.4
17.การบริจาคเงิน เพื่อสมทบทุนเลี้ยง ของหวาน								
ไม่เคย	29	46.8	33	63.5	47	66.2	109	58.9
เคย	33	53.2	19	36.5	24	33.8	76	41.1
18.การบริจาคเงิน เพื่อสมทบทุนน้ำ ดื่ม								
ไม่เคย	28	45.2	33	63.5	45	63.4	106	57.3
เคย	34	54.8	19	36.5	26	36.6	79	42.7

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อรายการ	ชุมชน วัดหลวง		ชุมชน วัดพงษ์สุนันท์		ชุมชน วัดพระนอน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
19. กิจกรรมฝ่าป่า ขยะในชุมชนเป็น วิธีการที่ทำให้เกิด ความร่วมมือกันใน ชุมชน								
ไม่เห็นด้วย	23	37.1	12	23.1	18	25.4	53	28.6
เห็นด้วย	39	62.9	40	76.9	53	74.6	132	71.4
20. กิจกรรมฝ่าป่า ขยะทำให้เกิด สิ่งของหายมากขึ้น								
ไม่เห็นด้วย	59	95.2	46	88.5	61	85.9	166	89.7
เห็นด้วย	3	4.8	6	11.5	10	14.1	19	10.3

การคัดแยกประเภทหรือชนิดของขยะในบ้านก่อนทิ้ง พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนจะเคยคัดแยกขยะในบ้านก่อนทิ้งคิดเป็นร้อยละ 62.7 โดยชุมชนวัดพงษ์สุนันท์เคยคัดแยกประเภทหรือชนิดของขยะในบ้านก่อนทิ้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.2 รองลงมาตามลำดับคือชุมชนวัดพระนอน และชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 64.8 และร้อยละ 54.8 ตามลำดับ

การแยกถังขยะตามประเภท/ชนิดของขยะ พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนจะเคยแยกถังขยะตามประเภทหรือชนิดของขยะ คิดเป็นร้อยละ 65.4 โดยชาวชุมชนวัดพระนอน เคยแยกถังขยะตามประเภทหรือชนิดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.8 รองลงมาตามลำดับคือชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 69.2 และ 54.8 ตามลำดับ

การนำขยะที่คัดแยก(ขยะรีไซเคิล)เข้าร่วมกิจกรรม พบว่ามีค่าร้อยละเท่าๆ กัน คิดเป็น ไม่นำขยะที่คัดแยก(ขยะรีไซเคิล)เข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 50.8 และเคยนำขยะที่คัดแยก(ขยะรีไซเคิล)เข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 49.2 โดยชุมชนวัดพระนอนเคยนำขยะที่คัดแยกเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าชุมชนอื่น คิดเป็นร้อยละ 52.1

การชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 54.6 ส่วนชุมชนที่ไม่เคยชักชวนเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 57.7

การนำอาหารเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่าส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยนำอาหารเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 78.4 ส่วนชุมชนที่เคยนำอาหารเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 22.6

การนำของหวานเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยนำของหวานเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 82.7 ส่วนชุมชนที่เคยนำของหวานเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 19.2

การนำน้ำดื่มเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยนำน้ำดื่มเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 81.6 ส่วนชุมชนที่เคยนำน้ำดื่มเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 19.2

การอาสาขนานพาหนะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยอาสาขนานพาหนะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.0 ส่วนชุมชนที่เคยอาสาขนานพาหนะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 13.5

การประชุมประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยประชุมประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 74.1 ส่วนชุมชนที่เคยประชุมประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน คิดเป็นร้อยละ 26.9 และ ร้อยละ 26.8 ตามลำดับ

การร่วมเสนอแนะความคิดเห็นของการประเมินผลกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่าส่วนใหญ่ ทั้งสามชุมชนไม่เคยร่วมเสนอแนะความคิดเห็นของการประเมินผลกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 76.8 ส่วนชุมชนที่เคยร่วมเสนอแนะความคิดเห็นของการประเมินผลกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คือชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 26.9

การประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะ พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 79.5 ส่วนชุมชนที่เคยเข้าร่วมประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนพระนอน คิดเป็นร้อยละ 23.9

การพบเห็นเจ้าหน้าที่มาประเมินผลการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่าส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยพบเห็นเจ้าหน้าที่มาประเมินผลการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 61.6 ส่วนชุมชนที่เคยพบเห็นเจ้าหน้าที่มาประเมินผลการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนพระนอน คิดเป็นร้อยละ 40.8

การแนะนำเพื่อนบ้านให้คัดแยกขยะก่อนทิ้ง พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยแนะนำเพื่อนบ้านให้คัดแยกขยะก่อนทิ้ง คิดเป็นร้อยละ 54.6 ส่วนชุมชนที่เคยแนะนำเพื่อนบ้านให้คัดแยกขยะก่อนทิ้งมากที่สุด คือ ชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 46.8

การบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนการเลี้ยงอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนการเลี้ยงอาหาร คิดเป็นร้อยละ 54.6 ส่วนชุมชนที่เคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนการเลี้ยงอาหารมากที่สุด คือ ชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 53.2

การบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนเลี้ยงของหวาน พบว่าส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนเลี้ยงของหวาน คิดเป็นร้อยละ 58.9 ส่วนชุมชนที่เคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนเลี้ยงของหวานมากที่สุด คือ ชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 53.2

การบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนน้ำดื่ม พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนน้ำดื่ม คิดเป็นร้อยละ 57.3 ส่วนชุมชนที่เคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนน้ำดื่มมากที่สุด คือ ชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 54.8

ความคิดเห็นต่อกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันในชุมชน พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนทั้งสามชุมชนเห็นด้วยต่อกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน คิดเป็นร้อยละ 71.4 ส่วนชุมชนที่เห็นด้วยต่อกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 76.9

ความคิดเห็นต่อกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนทำให้เกิดสิ่งของหายมากขึ้น พบว่าส่วนใหญ่ทั้งสามชุมชนไม่เห็นด้วยต่อกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนที่ทำให้เกิดสิ่งของหายมากขึ้น ส่วนชุมชนที่ไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือชุมชนวัดหลวง คิดเป็นร้อยละ 95.2

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ จากผลการสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ในตารางที่ 7 จะพบว่า ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ จะมีความต้องการเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน , การร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน และการประชุมประเมินผลการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มากกว่าชุมชนอื่น นอกจากนี้ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ ยังมีส่วนร่วมในการนำของหวานและน้ำดื่มเข้าร่วมกิจกรรมด้วย และจากผลการสำรวจ ในตารางที่ 7 ข้อ 3 พบว่าชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ ส่วนใหญ่จะคัดแยกประเภทหรือชนิดของขยะในบ้านก่อนทิ้งอยู่แล้ว โดยไม่ต้องคัดแยกขยะซ้ำอีก สามารถนำขยะที่คัดแยกแล้วมาร่วมกิจกรรมได้เลย ทำให้สะดวกในการนำขยะเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด

ส่วนเหตุผลที่ชุมชนวัดหลวง มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมากที่สุดแต่มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน น้อยกว่าชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ เพราะว่า จากข้อมูลทั่วไปด้านสังคมของชุมชนวัดหลวง พบว่า มีผู้ที่มียาตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด เมื่อมีการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนก็มักทำบุญเอาเงินใส่ซองผ้าป่ามากกว่ามาคัดแยกขยะ ประกอบกับชุมชนวัดหลวง มีผู้ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด แต่กิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนที่จัดขึ้น จัดในวันและเวลาราชการ และนอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนวัดหลวงมีผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามากที่สุดและมีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นด้วย ทำให้เวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะลดน้อยลง และจากผลการสำรวจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน พบว่า ชุมชนวัดหลวงเป็นผู้แนะนำเพื่อนบ้านให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งและบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนในการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากกว่าสละแรงกายมาร่วมดำเนินการการจัดกิจกรรมผ้าป่า

ชยะชุมชน แต่ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชน เช่น การนำของหวาน ,น้ำดื่ม,และยานพาหนะมาเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ยังมีส่วนร่วมในการวางแผนและการแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม จึงทำให้ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชนมากกว่าชุมชนวัดหลวง

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชน เป็นการทดสอบโดยนำตัวแปรอิสระที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละปัจจัยมาทำการจัดกลุ่มไว้และนำมาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรแต่ละกลุ่มโดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล ตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้ได้จัดแบ่งกลุ่มโดยใช้คุณลักษณะของตัวแปรที่สามารถแบ่งกลุ่มได้ชัดเจน เช่น เพศ แบ่งเป็นเพศชาย เพศหญิง เป็นต้น ซึ่งการแบ่งกลุ่มตัวแปรอิสระได้อธิบายรายละเอียดไว้ในสมมติฐานตามลำดับ ส่วนการแบ่งกลุ่มตามตัวแปร คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนกับกิจกรรมผ้าป่าชยะในชุมชน โดยแบ่งออกเป็น สองระดับ ได้แก่ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชนมาก และกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชนน้อย จากนั้นจึงนำตัวแปรอิสระแต่ละตัวมาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ และผู้วิจัยได้แสดงผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าชยะในชุมชน ในระดับมากที่สุดใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 41.8 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.0

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง เพศ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.427 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าเพศ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมผ้าป่าชยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า เพศกับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 8 ทั้งนี้เพราะประชาชนทั้งสามชุมชน ไม่ว่าจะเพศหญิง หรือเพศชาย มีในการเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนน้อยพอๆ กัน

ตารางที่ 8 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน จำแนกตามเพศ

เพศ	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
ชาย	64.0	36.0	40.5 (75)
หญิง	58.2	41.8	59.5 (110)
รวม	60.5 (112)	39.5 (73)	100.0(185)

Chi-Square = 0.632

df = 1

Sig.=0.427

Cramer's v =0.58

สมมติฐานที่ 2 อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนในระดับมากส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 47.1 และมีอายุที่ต่ำกว่า 40 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.2

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง อายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า อายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 9 ทั้งนี้เพราะว่าประชาชนทั้งสามชุมชนทุกช่วงวัย มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนน้อยพอๆ กัน

ตารางที่ 9 ร้อยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชนจำแนกตามอายุ

อายุ	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
ต่ำกว่า 40 ปี	73.8	26.2	22.7(42)
41-50 ปี	62.5	37.5	30.3(56)
51 ปีขึ้นไป	52.9	47.1	47.0(87)
รวม	60.5 (112)	39.5 (73)	100.0(185)
Chi-Square = 5.326	df = 2	Sig.=0.07	
Cramer's v = 0.170			

สมมติฐานที่ 3 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่ม อาชีพ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน ออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ กลุ่มอาชีพที่ไม่ได้รับราชการ และกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน ในระดับมากที่สุดใหญ่ ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาคือมีอาชีพที่ไม่ได้รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 40.0 และมีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 39.5

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง อาชีพ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.773 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า อาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 10 ทั้งนี้ประชาชนทั้งสามชุมชน ทุกอาชีพสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมฝ่าป่าชุมชนน้อยพอๆ กัน

ตารางที่ 10 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชนจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	53.3	46.7	8.1(15)
ไม่ใช้รับราชการ	60.0	40.0	56.8(105)
รับราชการ	63.1	36.9	35.1(65)
รวม	60.5 (112)	39.5 (73)	100.0(185)
Chi-Square = 0.514	df = 2	Sig.= 0.773	
Cramer's v = 0.053			

สมมติฐานที่ 4 รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน ออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีรายได้ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าชุมชนในระดับมาก มีกลุ่มที่ไม่มีรายได้ ร้อยละ 41.2 ซึ่งพอกันกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ที่มีร้อยละ 40.4 และ กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป มีร้อยละ 37.7

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านี้สำคัญที่คำนวณได้เท่ากับ 0.928 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่ารายได้ต่อเดือนกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า รายได้ต่อเดือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 11 ทั้งนี้เพราะประชาชนทั้งสามชุมชน ทุกอาชีพ และทุกคนไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชาย ทั้งมีรายได้น้อย หรือมาก หรือไม่มีรายได้ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าชุมชนน้อยพอกัน

ตารางที่ 11 ร้อยละการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชนจำแนกตามรายได้

รายได้	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
ไม่มีรายได้	58.8	41.2	9.2(17)
ต่ำกว่า 10,000 บาท	59.6	40.4	53.5(99)
สูงกว่า 10,001 บาท	62.3	37.7	37.3(69)
รวม	60.5 (112)	39.5(73)	37.3(69)

Chi-Square = 0.149 df = 2 Sig.= 0.928
Cramer's v = 0.028

สมมติฐานที่ 5 การศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มการศึกษา กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน ออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ กลุ่มที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และกลุ่มที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่าผู้มีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน ในระดับมาก มีกลุ่มที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 40.6 ซึ่งพอๆกันกับกลุ่มที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ที่มีร้อยละ 38.5 และ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชนในระดับมาก มีจำนวนร้อยละ น้อยที่สุดกว่าทั้งสามกลุ่ม คือ คิดเป็นร้อยละ 20.0

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างระดับการศึกษา กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้เท่ากับ 0.642 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าระดับการศึกษา กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า ระดับการศึกษา กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 12 เพราะชาวบ้านทุกคนทั้งสามชุมชน ไม่ว่าจะ

ได้รับการศึกษาในระดับใดหรือไม่ได้รับการศึกษาก็ตาม สามารถมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม
ผ้าป่าขยะชุมชนน้อยพอๆ กัน

ตารางที่ 12 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนจำแนกตามระดับ
การศึกษา

ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
ไม่ได้เรียน	80.0	20.0	2.7(5)
ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา			
ตอนปลาย	59.4	40.6	69.2(128)
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	61.5 (112)	38.5 (73)	28.1(52)
รวม	60.5	39.5	100.0(185)
Chi-Square = 0.887	df = 2	Sig.= 0.642	
Cramer's v = 0.069			

สมมติฐานที่ 6 การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่า
ขยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มการย้ายถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม
ผ้าป่าขยะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เป็นคนในพื้นที่ และกลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น ผลการ
แบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ในระดับมาก มีกลุ่มที่เป็นคนในพื้นที่
น้อยกว่า กลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น โดยกลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะ
ชุมชนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 45.5 และเป็นกลุ่มคนในพื้นที่ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม
ผ้าป่าขยะในชุมชน ในระดับมากคิดเป็นเพียงร้อยละ 24.5

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการย้ายถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม
ผ้าป่าขยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ
0.008 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าการย้ายถิ่นกับการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการ

ตรวจสอบรายละเอียดในตาราง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมฝ่าป่าขะชุมชนมาก จะเป็นกลุ่มชาวบ้านที่ย้ายมาจากแหล่งอื่น จึงสามารถสรุปได้ว่า การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขะชุมชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 13 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มชาวบ้านที่ย้ายมาจากที่อื่นมีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนั้นๆ ร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน หรือเพื่อเกิดความร่วมมือกัน การรู้จัก การมีส่วนร่วมกันภายในชุมชนทำให้เกิดความสามัคคีกันภายในชุมชน จึงเข้าร่วมงานกิจกรรมฝ่าป่าขะในชุมชนในระดับมาก

ตารางที่ 13 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขะชุมชนจำแนกตามการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่น	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
เป็นคนในพื้นที่	75.5	24.5	28.6(53)
ย้ายมาจากที่อื่น	54.5	45.5	71.4(132)
รวม	60.5 (112)	39.5 (73)	100.0(185)
Chi-Square = 6.932	df = 1	Sig. = 0.008	
Cramer's v = 0.194			

สมมติฐานที่ 7 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขะชุมชน

การทดสอบสมมติฐาน ได้แบ่งกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มมีความรู้ที่น้อย และกลุ่มมีความรู้มาก ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝ่าป่าขะชุมชน ในระดับมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะมาก โดยคิดเป็นร้อยละ 46.4 ซึ่งกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะน้อย มีเพียงร้อยละ 29.3

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า

ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.020 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบรายละเอียดในตาราง พบว่ากลุ่มชาวบ้านที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะมาก มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมาก ร้อยละ 46.4 มากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะน้อย ที่เข้าร่วมกิจกรรมมาก ร้อยละ 29.3 จึงสามารถสรุปได้ว่า การมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 14 เพราะ ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน จะได้รับความรู้ หรือได้เรียนรู้วิธีการในการกำจัดขยะด้วย ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมผ้าป่าขยะในข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า เป็นการช่วยลดปริมาณขยะและเสริมความรู้ให้แก่ชุมชนในเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้องเหมาะสม จากเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมีความรู้ในการกำจัดขยะที่ดีขึ้น

ตารางที่ 14 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนจำแนกตามความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ

ความรู้ความเข้าใจ	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
มีความรู้่น้อย	70.7	29.3	40.5(75)
มีความรู้มาก	53.6	46.4	59.5(110)
รวม	60.5 (112)	39.5 (73)	100.0(185)
Chi-Square = 5.414	df = 1	Sig.= 0.020	
Cramer's v = 0.171			

สมมติฐานที่ 8 ประสพการณ์การเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

การเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน ปลุกต้นไม้อันวันสำคัญต่างๆ กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มการเคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน ปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เคยและกลุ่มที่ไม่เคย ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ในระดับมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน ปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 87.0 มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมในระดับมากเพียงร้อยละ 19.8

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการเคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน ปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าการเคยเข้าร่วมงานปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบรายละเอียดในตาราง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมาก จะเป็นกลุ่มชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน ปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ จึงสามารถสรุปได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 15 เพราะกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนเป็นกิจกรรมที่สร้างรูปแบบการกำจัดขยะโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าชาวบ้านที่ขอช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนอยู่เป็นทุนเดิมย่อมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนในระดับมาก

การเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน แฝ่วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มการเคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน แฝ่วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เคย และกลุ่มที่ไม่เคย ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ในระดับมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน แฝ่วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน โดยคิดเป็นร้อยละ 79.7 มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคย แฝ่วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน ที่เข้าร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะในระดับมาก ร้อยละ 20.6

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน แฝวถาง ตัดหญ้า บริเวณถนนในชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน แฝวถางตัดหญ้า บริเวณถนนในชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบรายละเอียดในตาราง พบว่าเพราะพบว่า กลุ่มชาวบ้านที่เคย แฝวถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน จะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 79.7 จึงสามารถสรุปได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม แฝวถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 15 ทั้งนี้เพราะว่า เหตุผลสอดคล้องกับข้อความข้างต้นที่กล่าวว่า กิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนเป็นกิจกรรมที่สร้างรูปแบบการกำจัดขยะ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าชาวบ้านที่ชอบช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนอยู่เป็นทุนเดิมย่อมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนในระดับมาก และจากการวิจัยพบว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเสมอๆ โดยอาจมีส่วนร่วม ได้คือการเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ และร่วมคิดร่วมทำหรืออาหารการเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐาน ได้แบ่งกลุ่มการเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เคย และกลุ่มที่ไม่เคย ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า กลุ่มชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมงานเก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนจะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.1 มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเข้าร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 9.7

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชนเก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบรายละเอียดในตาราง กลุ่มประชาชนที่

เคยเข้าร่วมงาน เก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนจะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.10 มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเข้าร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 9.7 จึงสามารถสรุปได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในงานสาธารณะของชุมชน เก็บขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนจำแนกตามการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน

ชื่อรายการ	การมีส่วนร่วมในกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
1.การเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน ปลูกรั้วต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ			
ไม่เคย	80.2	19.8	70.8(131)
เคย	13.0	87.0	29.2(54)
รวม	60.5(112)	39.5(73)	100.0(185)
Chi-Square = 72.261	df = 1	Sig. = 0.000	
Cramer's v = 0.625			
2.การเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน แผ้วถางตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน			
ไม่เคย	79.4	20.6	68.1(126)
เคย	20.3	79.7	31.9(59)
รวม	60.5(112)	79.7(73)	100.0(185)
Chi-Square = 58.60	df = 1	Sig. = 0.000	
Cramer's v = 0.563			
3.การเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน			
ไม่เคย	90.3	9.7	61.1(113)
เคย	13.9	86.1	38.9(72)
รวม	60.5(112)	39.5(73)	100.0(185)
Chi-Square = 107.39	df = 1	Sig. = 0.000	
Cramer's v = 0.762			

กิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนเป็นกิจกรรมที่สร้างรูปแบบการกำจัดขยะโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าชาวบ้านที่ช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนอยู่เป็นทุนเดิมย่อมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนในระดับมาก และจากการวิจัยพบว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเสมอๆ โดยอาจมีส่วนร่วม ได้คือการเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ และร่วมคิดร่วมทำ หรืออาหาร ซึ่งสอดคล้องกัน ทั้งสามข้อตามที่กล่าวมา

สมมติฐานที่ 9 การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มการรับรู้ข่าวสารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เคย และกลุ่มที่ไม่เคย ผลการแบ่งกลุ่มพบว่าผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ในระดับมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยคิดเป็นร้อยละ 48.6 ซึ่งกลุ่มที่ไม่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีเพียงร้อยละ 2.7

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ข่าวสารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าการรับรู้ข่าวสารกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบรายละเอียดในตาราง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนมาก จะเป็นกลุ่มชาวบ้านที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารคิดเป็นร้อยละ 48.60 ซึ่งกลุ่มที่ไม่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีเพียงร้อยละ 2.70 จึงสามารถสรุปได้ว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารของการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรม ผ้าป่าขยะในชุมชนรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 16 เพราะว่า ผู้ที่ได้รับข่าวสารย่อมทราบถึงกำหนดวันเวลา สถานที่ในการร่วมกิจกรรมได้ชัดเจน และส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สุกาญจน์ (2546) ที่กล่าวถึงแนวทางแก้ไขปัญหายาขยะมูลฝอย คือควรมีการสนับสนุนปลูกฝังทัศนคติและสร้างค่านิยมในการรักษาความสะอาด โดยให้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์อย่างต่อเนื่องโดยใช้สื่อทุกประเภท และ ส่งเสริมและเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ ประชาชน ได้มีความรู้ และให้ความร่วมมือ อุภาศรีและประเสริฐ(2540) ศึกษาพฤติกรรมการแยก และการกำจัดขยะมูลฝอยของประชากรในจังหวัดนนทบุรี พบว่า กลุ่มที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

และมีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยในระดับดี เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการแยกขยะมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการในขั้นต้น คือ การร่วมรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินโครงการที่อาจมีผลทั้งทางบวกหรือทางลบรวมถึงการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 16 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขยะชุมชนจำแนกตามการรับรู้ข่าวสาร

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	การมีส่วนร่วมกิจกรรม		รวม
	น้อย	มาก	
ไม่เคย	97.3	2.7	20.0(37)
เคย	51.4	48.6	80.0(148)
รวม	60.5(112)	39.5(73)	100.0(185)
Chi-Square = 26.157	df = 1	Sig. = 0.000	
Cramer's v = 0.376			

สมมติฐานที่ 10 การเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขยะชุมชน

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งกลุ่มการเป็นสมาชิกกลุ่มกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขยะชุมชน ออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่ม และกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝ่าป่าขยะชุมชน ในระดับมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยคิดเป็นร้อยละ 58.4 ซึ่งกลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มีเพียงร้อยละ 23.4

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมฝ่าป่าขยะชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่านัยสำคัญที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมฝ่าป่าขยะชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการตรวจสอบรายละเอียดในตาราง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมฝ่าป่าขยะในชุมชนมาก จะเป็นกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่ม จึงสามารถสรุปได้ว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆในชุมชน มีความสัมพันธ์

กับการเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 17 จากข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับ เหตุผลที่กล่าวว่า กิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนเป็นกิจกรรมที่สร้างรูปแบบการกำจัดขยะ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประชาชนที่ช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนอยู่เป็นทุนเดิมย่อมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนในระดับมาก ซึ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ ในชุมชนยังเป็นหน้าที่ ที่ต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน เพราะว่าเป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจเป็นเหตุเร้าให้กระทำการให้บรรลุผลกับทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อกลุ่มด้วย

ตารางที่ 17 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนกับการเป็นสมาชิกกลุ่ม

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	การเข้าร่วมโครงการ		รวม
	น้อย	มาก	
ไม่เป็น	76.6	23.4	74.1(137)
เป็น	14.6	58.4	25.9(48)
รวม	60.5(112)	39.5 (73)	100.0(185)
Chi-Square = 57.306	df = 1	Sig. = 0.000	
Cramer's v = 0.557			

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ไว้คือ 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะจากการดำเนินกิจกรรมผ้าป่าขยะของประชาชนในชุมชน 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะของชุมชนวัดหลวง วัดพงษ์สุนันท์ และวัดพระนอน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลได้ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของชุมชนตัวอย่าง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน ส่วนใหญ่จะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด ทั้ง 3 ชุมชนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 1-3 คน ประกอบอาชีพรับราชการ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ด้านรายจ่ายพบว่า ส่วนใหญ่ทุกชุมชนจะมีรายจ่ายระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด รายได้รวมของครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 20,001 บาทที่สุด

1.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มและการเคยเข้าร่วมงานของสังคม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่ม อสม.

1.4 ประสพการณ์การมีส่วนร่วมงานสาธารณชุมชน การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยได้เข้าร่วม การเผ้วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน พบว่า เคยเข้าร่วม

คิดเป็นร้อยละ 31.89 การเก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมฝ่าป่าขยะ พบว่า เคยเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 38.92

1.5 การได้รับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ พบว่าการได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม ฝ่าป่าขยะชุมชน ร้อยละ 80.00 เคยได้รับข่าวสาร แหล่งที่ได้รับข่าวสารมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/รถประชาสัมพันธ์ รองลงมาสองลำดับแรกคือ เพื่อนบ้าน/ญาติ และประธานชุมชน/คณะกรรมการชุมชน

1.6 การได้รับการอบรม พบว่าการรับการอบรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะในกิจกรรม ฝ่าป่าขยะทุกชุมชนเคยได้รับการอบรม หน่วยงานที่ให้การอบรม พบว่า ทุกชุมชนได้รับการอบรม จากหน่วยงานของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองแพร่ มากที่สุด

2. ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ

ผลจากการศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งสามชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะโดยเฉลี่ยแล้ว คิดเป็นร้อยละ 89.5 และ จำนวนผู้ตอบผิด มีเพียง ร้อยละ 10.5 โดยข้อที่ 1) ขยะคือของที่เราไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว มีผู้ตอบ ถูกทั้งหมด คิดเป็น ร้อยละ 100 ส่วนข้อที่ 6) ขยะประเภทอินทรีย์ เช่นเศษอาหาร เศษพืช ผัก ผลไม้ ฯลฯ ข้อที่ 14) การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้มีปริมาณขยะน้อยลง มีผู้ตอบถูกเหมือนกัน คิด เป็นร้อยละ 99.5 ส่วนในข้อ 11) รถขนขยะไม่สามารถเข้าไปเก็บขยะมูลฝอยได้ทั่วถึง ทำให้ขยะใน ชุมชนมีจำนวนมาก มีผู้ตอบถูกน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.4 เมื่อจำแนกตามแต่ละชุมชนพบว่าโดย เฉลี่ยแล้วชุมชนวัดหลวงมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.2 รองลงมาคือชาวชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 90.3 และชุมชนวัดพระนอน คิดเป็นร้อยละ 84.8 ตามลำดับ

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมฝ่าป่าขยะในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนวัดหลวงไม่เคยเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมฝ่าป่า ขยะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.6 รองลงมาตามลำดับ คือ ชุมชนวัดพระนอนและชุมชนวัดพงษ์ สุนันท์ คิดเป็นร้อยละ 70.4 และ 67.3 ตามลำดับ

ชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ โดยชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ที่มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรม มีส่วนร่วมในการคัดแยกประเภท หรือชนิดของขยะในบ้านก่อนทิ้ง มีส่วนร่วมในการนำของหวาน , น้ำดื่ม , ยานพาหนะ เข้าร่วมกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนมากที่สุด ส่วนชุมชนที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ชุมชนวัดหลวง คือ มีส่วนร่วมในการนำอาหารและมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินสมทบทุนมากที่สุดเท่านี้

โดยภาพรวมแล้วพบว่าทั้งสามชุมชน มีส่วนร่วมในการแยกถังขยะและมีส่วนร่วมในการคัดแยกประเภทหรือชนิดของขยะในบ้านก่อนทิ้งมากที่สุด ตามลำดับ

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน

สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ได้แก่การย้ายถิ่นมาจากที่อื่น การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะ ประสพการณ์การเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน การมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ การมีส่วนร่วมในการเผ้วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน การมีส่วนร่วมในการเก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่มภายในชุมชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการย้ายถิ่นหรือกลุ่มผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากแหล่งอื่นส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนมากกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม และผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะมากขึ้น กลุ่มประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ชอบเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ การ เผ้วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน การเก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะ และกลุ่มประชาชนที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ของชุมชน เช่นกัน ในส่วนของการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ก็จะทำให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้มากขึ้น

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ได้แก่เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยตัวแปรกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม
ฝ่าป่าขยะชุมชน

ตัวแปร	ค่า Chi-Square (χ^2)	Sig.	Significance	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
1.เพศ	0.632	0.427		/
2.อายุ	5.326	0.07		/
3.อาชีพ	0.514	0.773		/
4.รายได้	0.149	0.928		/
5.การศึกษา	0.887	0.642		/
6.การย้ายถิ่น	6.932	0.008	/	
7.ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัด แยกขยะ	5.414	0.020	/	
8.ประสบการณ์การเข้ามามีส่วน ร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน				
8.1 การเข้าร่วมงานสาธารณะของ ชุมชน ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ	72.261	0.000	/	
8.2 การเข้าร่วมงานสาธารณะของ ชุมชน แฝ้วถาง ตัดหญ้าบริเวณถนน ในชุมชน	58.60	0.000	/	
8.3 การเข้าร่วมงานสาธารณะของ ชุมชน การเก็บขยะมูลฝอยใน กิจกรรมฝ่าป่าขยะในชุมชน	107.39	0.000	/	
9. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมฝ่าป่าขยะในชุมชน	26.157	0.000	/	
10.การเป็นสมาชิกกลุ่มภายในชุมชน	57.306	0.000	/	

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่พบจากผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน ของชุมชนทั้งสาม คือ ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ และชุมชนวัดพระนอน พบว่าขึ้นอยู่กับ การย้ายถิ่นมาจากที่อื่น การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะ ประสพการณ์การเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน การมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ การมีส่วนร่วมในการเผอิฐเผา ถัดหญ้าบริเวณถนนในชุมชน การมีส่วนร่วมในการเก็บขยะมูลฝอยในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่มภายในชุมชน จึงควรสนับสนุนหรือปลูกฝังให้คนในพื้นที่ โดยควรเน้นที่ชุมชน วัดหลวงได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น สำหรับการประเมินผลกิจกรรม ควรมีการจัดประชุมเพื่อให้ประชาชนได้ร่วมเสนอแนะความคิดเห็นของการประเมินผลการจัดกิจกรรมดังกล่าว ในส่วนของชุมชนวัดพงษ์สุนันท์และชุมชนพระนอน ผู้ที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจยังคงต้องส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกขยะให้มากขึ้น และกลุ่มหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการอบรมให้ความรู้ควรเข้ามาส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผลการศึกษาจากตารางที่ 7 ยังพบว่า การเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรม การร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมของทั้งสามชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย ดังนั้น การประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมควรมีการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเวลา ราชการหรือวันหยุดราชการ เพราะส่วนใหญ่ประชาชนทั้งสามชุมชนประกอบอาชีพรับราชการ หากมีการจัดประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมในวันและเวลาราชการทำให้การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมการวางแผนการจัดกิจกรรมมีน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนทั้งสามชุมชนมีส่วนร่วมในการนำอาหาร ของหวาน น้ำดื่ม และพาหนะ มาเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมน้อย ดังนั้น ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ ประกาศกำหนดวันทำกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนให้ชัดเจนและให้ทราบทั่วถึง เพราะการประชาสัมพันธ์กำหนดวันจัดทำกิจกรรมผ้าป่าขยะให้ชัดเจนและทราบทั่วถึงกันทำให้มีโอกาสเตรียมอาหาร ของหวาน น้ำดื่มหรือพาหนะล่วงหน้าก่อนที่จะมีวันงานและ ควรมีการประกาศประชาสัมพันธ์กำหนดวันทำกิจกรรมผ้าป่าขยะเวลาหลังจากเลิกงานเพราะมีประชาชนอาศัยอยู่ในบ้าน

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะในกิจกรรมผ้าป่าขยะให้ประชาชนทั้งสามชุมชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก ร้อยละ 78.40 ไม่ได้รับการอบรมให้ความรู้ในการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง และ การที่จะประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนได้เพิ่มขึ้น ควรจัดทำประชาสัมพันธ์โดย ประกาศข่าวสารจากหอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/รถประชาสัมพันธ์ ซึ่งจากการค้นพบพบว่าประชาชนรู้ข่าวสารจากวิธีการนี้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.92 รองลงมา คือการบอกต่อๆ กันจาก เพื่อนบ้าน/ญาติ และจากประธานชุมชน/คณะกรรมการชุมชน ตามลำดับ

1.4 หน่วยงานที่ได้เข้ามาให้ความรู้ในการคัดแยกขยะมากที่สุดคือ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองแพร่ ซึ่งควรประสานหน่วยงานอื่นๆ ได้เข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชน อีกทั้งชุมชนวัดหลวง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ ส่วนชาวมุขชุมชนวัดพงษ์สุนันท์และชุมชนวัดพระนอน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการศึกษาที่พบว่า ชุมชนวัดหลวงจบปริญญาตรีหรือสูงกว่ามากที่สุด รองลงมาคือชุมชนวัดพระนอน และชุมชนวัดพงษ์สุนันท์ ตามลำดับ ดังนั้นจึงควรหาวิธีการในการที่เหมาะสมในการอบรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เทศบาลเมืองแพร่ควรทำการประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน และ นำผลการประเมินความสำเร็จของการจัดกิจกรรม มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุง แก้ไข กิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ร่วมกับการวิจัย เพื่อที่จะจัดทำโครงการครั้งต่อไป

2.2 เทศบาลเมืองแพร่ควรเปรียบเทียบประชาชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชน ด้วย เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบความแตกต่าง และนำผลที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจจัดทำกิจกรรมครั้งต่อไป หรือดำเนินกิจกรรมในชุมชนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมที่ดีต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กิตติมา ปริศิติก. 2520. **ปรัชญาการศึกษา**. ประเสริฐการพิมพ์, กรุงเทพฯ

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี. 2536. **ปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชวาล แพร่ตกุล. 2526. **เทคนิคการวัดผล**. ไทยวัฒนาพานิชย์, กรุงเทพฯ.

ชัยยุทธ โยธามาตร์. 2539. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอย : ศึกษากรณีเฉพาะเทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี**. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

โชคชัย พนมขวัญ. 2547. **นโยบายการบริหารงานเทศบาลเมืองแพร่**. เทศบาลเมืองแพร่, จังหวัดแพร่.

ธนพร พนาคุปต์. 2533. **พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิภา ศรีไพโรจน์. 2527. **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. ไทยวัฒนาพานิชย์, กรุงเทพฯ.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. “แนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน” น.25-27 ใน **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. ศักดิ์โสภการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชน : นโยบายและกลวิธี**. ศักดิ์โสภการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

- ปธาน สุวรรณมงคล . 2537 . **ทัศนะบางประการในเรื่องสถาปัตยกรรมมีส่วนร่วมของชุมชน .**
 ปาจารย์สาร 3 : 44-72
- ประพันธ์ พัทธวรรณ . 2535. **ความรู้และการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรทำนา
 ในเขตอำเภอสบกล จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีและการ
 เกษตรแม่โจ้.**
- พิสิฐ สุภชัยพงศ์. 2547 . **การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน.
 คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.**
- พัชรภรณ์ วิริยะประสพโชค. 2543. **ผลกระทบของการรณรงค์การคัดแยกขยะในเทศบาล
 เมืองเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2526. **นโยบายและแนวทางการปฏิบัติโครงการสร้างงานในชนบท.
 สำนักงานเลขานุการ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ฯ กรุงเทพฯ ฯ.**
- ยงยุทธ ใฝ่แก้ว. 2528. ปริมาณและแหล่งกำเนิดขยะ, น.1-2-1-21. ใน รายงานการสัมมนาวิชาการ
**วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม การนำขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมาเพื่อการเกษตร, 15 ต.ค.
 2528. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ.**
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. ห้างหุ้นส่วนไทยนุเคราะห์,
 กรุงเทพฯ ฯ.**
- วิรัช ชื่นชม, พ.ต.ท. 2536. **พฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง
 นครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.**
- วิชัย วงศ์ใหญ่. 2526. **พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. โรงพิมพ์รุ่งเรือง กรุงเทพฯ ฯ.**

วัฒนา มานนท์. เรืออากาศเอก. 2538. ระบบและการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล, น. 1-1- 1-ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของ เทศบาล, 2528. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ.

สมชาย บำรุงทรัพย์. 2544. รวมกฎหมายท้องถิ่น. สำนักพิมพ์สกาย, กรุงเทพฯ.

สุรศักดิ์ สุนทรลาภ. 2538. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ภายในครัวเรือน ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุกาญจน์ รัตนเลิศสุธรรม. 2546. หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม. สำนักพิมพ์ ส.ส.ท. ,กรุงเทพฯ ฯ

โสภณ หมาดทอง. 2533. การเฝ้าระวังมลพิษของเกษตรกรในตำบลบางแม่นาง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ ฯ

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. 2542. ชุมชนทรัพยากรและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม. เอกสารการสอนชุด วิชา สาขาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อมบัณฑิตศึกษานศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรอนงค์ ธรรมกุล. 2539. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อดิศักดิ์ ทองไข่มุก. 2541. การจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้าน สิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม, ปทุมธานี.

อัชรี เอกโอรุณ, เรืออากาศเอกหญิง. 2537. พฤติกรรมกาทิ้งขยะของประชาชนในเขตเทศบาล เมืองเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุภาศรี เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริญ . 2540 . พฤติกรรมกาแยกขยะมูลฝอย และกำจัด ขยะมูลฝอยของประชากรจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Carter , V . G. 1978. **Dictionary of Education**. Mc Graw – Hill Book Company New York

Yamane, T. 1973. **Statistic : An Inductory Analysis**. 3 Edition, Harper and Row, Japan.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รูปกิจกรรมผ้าป่าขยะ

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง
จังหวัดแพร่

.....
 คำแนะนำ โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ท่านต้องการตอบเพียงข้อเดียว
 และเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้สมบูรณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์นามสกุล

.....
 บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

() ไม่เข้าร่วมกิจกรรม () เข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านส่วนบุคคล

1. เพศ () 1 ชาย () 2 หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน เป็นชาย.....คน เป็นหญิง.....คน
4. อาชีพหลักของท่านในปัจจุบัน

() ทำไร่	() ทำนา	() ทำสวน
() เลี้ยงสัตว์	() รับจ้าง	() ค้าขาย
() รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	() อื่น ๆ	
5. ท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพ.....บาท / เดือน
6. ท่านมีรายจ่ายจากการประกอบอาชีพ.....บาท / เดือน
7. รายได้คงเหลือสุทธิ.....บาท / เดือน
8. ระดับการศึกษาของท่าน

() ไม่ได้ศึกษา
() จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
() จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
() จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
() จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

9.ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน

- () อยู่อาศัยในชุมชนจนถึงปัจจุบันรวม.....ปี
 () ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น เข้ามาอยู่ในชุมชนรวมเวลาถึงปัจจุบัน.....ปี

10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดหรือไม่

- () เป็น
 ถ้าเป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () กลุ่ม อสม.
 () กลุ่ม กองทุนหมู่บ้าน
 () กลุ่ม ตำรวจชุมชน/ตำรวจบ้าน
 () กลุ่มอื่น ๆ (โปรดระบุ).....
 () ไม่เป็น

11. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านเคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เช่น ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ หรือไม่

- () เคย
 () ไม่เคย

12. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านเคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เช่น แฝ้วถาง , ตัดหญ้า ถนนในบริเวณชุมชนหรือไม่

- () เคย
 () ไม่เคย

13. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านเคยเข้าร่วมงานสาธารณะของชุมชน เช่น เก็บขยะมูลฝอย ในกิจกรรมผ้าป่าขยะหรือไม่

- () เคย
 () ไม่เคย

ตอนที่ 2 แหล่งที่มาของความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ

1. ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนหรือไม่

- () เคย
 () ไม่เคย

2. กรณีเคย ท่านทราบข่าวสารจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () จากประธานชุมชน/คณะกรรมการชุมชน

- () จากเพื่อนบ้าน/ญาติ
- () จากเจ้าหน้าที่ทางราชการ
- () จากหอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/รถประชาสัมพันธ์
- () จากวิทยุ
- () จากโทรทัศน์
- () จากหนังสือพิมพ์ / วารสาร
- () อื่น ๆ

3. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะหรือไม่

- () เคย
- () ไม่เคย

4. กรณีเคยท่านได้รับการอบรมจากหน่วยงานใด

- () กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองแพร่
- () สาธารณสุขจังหวัดแพร่
- () ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแพร่
- () สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ
- () อื่น ๆ.....

5. ท่านมีความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะโดยการแบ่งขยะเป็น 3 ชนิดหรือไม่ (ขยะทั่วไป, ขยะรีไซเคิล, ขยะอันตราย)

- () มี
- () ไม่มี

6. ท่านคิดจะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะชุมชนหรือไม่

- () เข้าร่วมครั้ง
- () ไม่เข้าร่วม

7. ท่านคิดว่าถ้าเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะแล้วชุมชนของท่านจะมีปริมาณขยะลดลงหรือไม่

- () ลดลง
- () ไม่ลดลง

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ

ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ	ใช่	ไม่ใช่
8. ขยะ หมายถึง ของที่เราไม่ใช้ประโยชน์แล้ว		
9. ของในบ้านที่ท่านไม่ใช้ประโยชน์แล้ว ท่านนำทิ้งลงถังขยะทั้งหมด		
10. ของที่ท่านนำทิ้งลงถังขยะท่านได้คัดแยกชนิด / ประเภท ก่อนที่จะทิ้งลงถังขยะ		
11. ขยะที่ท่านได้คัดแยกแบ่งออกเป็น 3 ชนิด / ประเภท คือ (ขยะอินทรีย์ / ขยะรีไซเคิล / ขยะทั่วไป)		
12. ของที่ท่านนำทิ้งลงถังขยะ มีปริมาณน้อยกว่าตอนที่ยังไม่ได้คัดแยก ชนิด / ประเภทของขยะ		
13. ขยะประเภทอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร เศษพืช ผัก ผลไม้ ซากพืช ซากสัตว์ ฯลฯ		
14. ขยะประเภทอินทรีย์ท่านได้นำมาทำเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพใช้ในครัวเรือน		
15. ขยะประเภทรีไซเคิล เช่น เศษกระป๋อง เศษผ้า เศษกระดาษ พลาสติก โฟม ฯลฯ		
16. ขยะประเภทรีไซเคิลท่านได้นำมาร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะในชุมชนของท่าน		
17. ขยะประเภททั่วไป เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ขวดสเปรย์ ฯลฯ		
18. เนื่องจากถนน หรือ ซอกซอยแคบมาก การเก็บขยะมูลฝอยทำได้ไม่สะดวก รถขนขยะมูลฝอยไม่สามารถเข้าถึงในชุมชนได้อย่างทั่วถึง ทำให้มีปริมาณ ขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมาก		
19. การคัดแยก ชนิด / ประเภท ของขยะจะช่วยให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลง		
20. ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกท่านได้นำเอาไปขายทำให้มีรายได้ เพิ่มขึ้น		
21. ขยะที่ทิ้งจะมีปริมาณน้อยหากมีการคัดแยกก่อนทิ้ง		
22. การคัดแยกขยะที่ดีที่สุดคือแยกเป็นขยะที่ขายได้ กับขายไม่ได้		
23. ขยะที่ขายไม่ได้ได้แก่เศษอาหาร ซากพืช และสัตว์เท่านั้น		
24. กิจกรรมผ้าป่าขยะคือเทคนิควิธีหนึ่งที่ทำให้รู้จักการคัดแยกขยะ		
25. กิจกรรมผ้าป่าขยะเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้รับซื้อขยะกับชาวบ้านได้พบปะกัน โดยตรง		

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมผ้าป่าชุมชน

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	เคย	ไม่เคย
1. ท่านเคยร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมผ้าป่าชุมชน		
2. ท่านเคยร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมผ้าป่าชุมชน		
3. ท่านเคยคัดแยกประเภท / ชนิดของขยะในบ้านท่านก่อนที่จะทิ้ง		
4. ท่านเคยแยกถังขยะตามประเภท / ชนิดของขยะ		
5. ท่านเคยนำขยะที่คัดแยก (ขยะรีไซเคิล) เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
6. ท่านเคยชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
7. ท่านเคยร่วมนำอาหารเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
8. ท่านเคยร่วมนำของหวานเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
9. ท่านเคยร่วมนำน้ำดื่มเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
10. ท่านเคยอาสาขนานพาหนะเข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
11. ท่านเคยร่วมประชุมประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมผ้าป่าชุมชน		
12. ท่านเคยร่วมเสนอแนะความคิดเห็นของการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมผ้าป่าชุมชน		
13. ท่านเคยประเมินผลการดำเนินการผ้าป่าขยะของชุมชน		
14. ท่านเคยพบเห็นเจ้าหน้าที่มาประเมินผ้าป่าขยะ		
15. ท่านเคยแนะนำเพื่อนบ้านในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง		
16. ท่านเคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนซื้ออาหารมาเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
17. ท่านเคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนซื้อของหวานมาเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
18. ท่านเคยบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนซื้อน้ำดื่มมาเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ้าป่าขยะ		
19. ผ้าป่าขยะเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่มชุมชนของท่าน		
20. นับตั้งแต่มีกิจกรรมผ้าป่าขยะ ทำให้เกิดมีสิ่งของต่างๆ ของประชาชนหายมากขึ้น		

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการฟ้าป่าขะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....